Rostocker Dokumentenserver
Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.
Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Johann Friedrich Boeckelmann Johann Krahmer

Disputatio Iuridica Inauguralis De Navi & Navigatione : Quam ... Moderante Viro ... Dn. Joh. Friderico Böckelmanno ... publico Literatorum subiicit examini Johannes Krahmer Hamburgensis. Ad diem V. Septembris horis locoq[ue] solitis

Heidelbergae: Wyngaerden, 1661

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796463719

Druck Freier Zugang PUBLIC DOMAIN

~~XXXIV VIII. IV. 13.~~

38. 4.

Dec. p1 — 248.
p1 — 120.
Jo. p1 — 144.
Ang. Bog. A. L.
p1 — 23.
p1 — 82.
A — H.
A — H.
A — C.
Pr. a — D
Pr. p1 — 30.
p1 — 34.
p1 — 41.
Pracl. p1 — 208
Pr. p1 — 27.
p1 — 16.
p1 — 16.
p1 — 11.

J. f 1172 1 ~~11~~ 11

Ex Testamento Willebrandiano.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796463719/phys_0005
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796463719/phys_0006
DFG

DISPUTATIO JURIDICA
JNAUGURALIS
De

NAVI & NAVIGATIONE,

Quam.

DIVINA ANNUENTE GRATIA
Decreto, Authoritate & Permissu
Magnifici Amplissimiq; JCtorum Ordinis, in Perantiquâ
& Celeberrimâ Heidelbergensi Academiâ
MODERANTE
VIRO Magnifico, Nobilißimo, Amplißimo & Consultißimo
DN. JOH. FRIDERICO BÖCKELMANNO
JCto, & Antecessore Ordinario, p. t. Universitatis
Rectore Magnifico, Fautore & Patrono
nunquam non venerando
PRO
SUMMIS IN UTROQVE JURE HONORIBUS
AC PRIVILEGIIS DOCTORALIBUS
ritè consequendis
Solenni & publico Literatorum subjicit examini
JOHANNES KRAHMER Hamburgensis.
Ad diem V. Septembris horis locoq; solitis.

HEIDELBERGAE,
Typis ADRIANI WYNGAERDEN, Academiæ
Typographi Anno CIↃ IↃC LXI.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn796463719/phys_0007
DFG

SANCTA

OPITULANTE TRIADE!

DISPUT. JNAUGURAL.

De

NAVI & NAVIGATIONE.

Prælogium.

SI in foro causas dicentibus juxta JCtum in *l.* 1. *pr. ff. de O. I.* nefas videtur nullâ præfatione factâ Judici rem exponere: Quantò magis nobis Celeberrimæ istius de *Navi & Navigatione* materiæ interpretationem, quantum per ingenii vires licebit, promittentibus inconveniens erit omissâ de necessitate & utilitate præsentis thematis præfatione, atque illotis, ut inquit *d. l. JCtus* manibus, protinus illius explicationem tractare: præsertim quod istæ præfationes & libentius nos ad lectionem propositæ materiæ producant, & cum ibi venerimus, evidentiorem præstent intellectum. Parendum igitur monito JCti: Et sanè Navigationem maximè necessariam esse, nemo profectò est qui nesciat, quare meritò *JCtus* in *l.* 1. *pr. ff. de Exerc. act.* eam navigandi necessitatem appellat; Utilitas vel inde apparet, quod navium exercitionem ad Summam *Prælogium.*

Remp. pertinere ipse fateatur Ulp. in *d. l.* 1. §. 20. tum etiam quod mediante hac personæ & res de loco in locum transferri, & multi contractus quandoque inter absentes initi (ex quibus unus est emptio & venditio *l.* 1. §. *fin. ff. de contrah. empt.*) effectum suum sortiri possint: Hinc fit ut Negotiatio in terrestrem & maritimam vulgò dispescatur; Imò mercaturam in ipsâ Navigatione valde versari testis est Vates ille Lyricus, dum canit:

Impiger extremos currit mercator ad Indos
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Ut jam taceamus alia ad quæ navigatio necessaria pariterque utilis est, de quibus infrà, ubi de causâ Navigationis agemus, prolixior nobis erit dicendi locus. Periculosa insuper quàm sit Navigatio, nôrunt qui navigârunt, unde (ut refert *Benev. Strach. tract. de Navigat. n.* 1.) Anacarsis Scytes navigantes tantum abesse à morte dicere cõsueverat, quantum digitorum navis esset crassitudo: A quo non videtur dissentire Satyricus, dum ait:

——————— *Digitis à morte remotis*
Quatuor aut septem, si sit latissima tæda.

Et navigationem periculum propinquæ mortis esse satis constat ex *l.* 3. *ff. de mort. caus. donat.* imò sæpe periculosam & semper incertam appellat *Imp. in l.* 6. *C. de off. Rect. Provin.* periculumque ex navigatione maris timendum patet ex *l.* 2. *C. de naut. fœn.* Si igitur, ut est, æquitati consentaneum, ut eò meliori gaudeat miles præmio, quò majora in acie subiverit pericula & sustinuerit incommoda; sanè cum navigantibus summum illud naufragii periculum ferè semper immineat, meritò Prudentissimi Viri, Legumque Latores eorum vitam miserati, quoad ejus fieri potuit, naufragiis consulere studuerunt ut in *t. t. ff.*

de in-

de incend. ruin. naufr. in Auth. Navigia C. de furt. t. t. ff. ad L. Rhod. de Iact. c. 3. X. de Rapt. c. ult. distinct. 2. & passim tam in Civili quàm Canonico jure. Sed hæc prælogii locô dixisse sufficiat, jam ad rem. Sit ergo hæc

CLASSIS I.

Classis I.

Continens

Navis & Navigationis Etymologiam, Homonymiam, Synonimiam, Definitionem & Divisionem.

Thesis I.

CUm de Navi & Navigatione tractaturum priùs nôsse oporteat, unde nomina illa descendant juxta præceptum *Ulp. in l. 1. pr. ff. de I. & I.* præsciendum circa ipsam derivationem variare Autores: Quidam enim volunt *Navim* à verbo *no*, quod est nato, deduci; Quidam & frequentiores Origine græcum vocabulum esse Νᾶυς ναὸς, vel νεὼς, quod est navis, ὡς ἀπὸ τοῦ νάω sive ναύω quod est fluo, illudque postea apud Latinos Græcâ Consuetudine invaluisse tradunt: Utramque derivationem in medio relinquit *Benev. Strach. tr. de spons. p. m. 224. n. 3.* Posteriorem verò amplectitur *Ioh. Scheff. de milit. naval. l. 1. c. 1. Navigationem Substant.* esse descendens à verbo *navigare*, satis superque ex Grammaticis & Cryticis constat. Etymologia

II.

Ex jam dictâ Navis derivatione, quæ propriam vocabuli significationem explicare solet, *arg. l. 239. §. pen. ff. de V. S.* & *l. 2. §. 2. ff. de Reb. Cred.* evidenter demonstrari potest, verbum *Navis* generale esse, omniaque navigiorum Homonymia.

rum genera continere. *Ben. Strach. Tr. de ſponſ. p. m. 224. n. 2.* & *Tr. de Navib. P. 1. n. 2.* idque non ſolùm autoritate ſed & ipſis juris textibus probari poſſe, ſatis conſtat ex *Rubri. C. de Nav. non excuſ. l. fin. ff. de inſtrum. vel inſtr. legat.* ubi ſcapha mediocritate non genere à navi differre dicitur, h. e. quod ſcapha tanquam ſpecies contineatur ſub vocabulo generico navis, differat verò ab eâ tantùm ſecundùm majus & minus, unde ipſam per ſe parvam naviculam eſſe expreſsè innuitur in *l. 44. ff. de Evict.* Et ad rem facit *l. 29. §. 2.* cum *ſeqq. ff. ad L. Aquil.* junctâ *l. 1. §. 6. & §. 12. verſ. quædam enim naves. ff. de exerc. act.* quanquam hanc latiorem navis ſignificationem ad actionem exercitoriam reſtringere videatur. *Hahn. ad Weſt. de exerc. act. n. 3. in fin.* Neque huic noſtræ ſententiæ obſtat, quod quidam ex Autoribus Græcis inter naves & navigia differentiam Autoritate Ariſtotelis cõſtituerint, ut navigia quidem rotunda, illæ autem remigabiles ſint: Hoc enim in Jure noſtro receptum non eſt, quod non ſolùm ex modò *alleg. textt.* ſed & clariùs ex *l. 1. §. 14. ff. de flum.* item, *l. 2. pr. ff. de Capt. & poſtlim.* eluceſcit: Eodem modò navigium generale verbum eſt, quod & pro navigatione aliquando accipitur, ut *l. 122. §. 1. ff. de V. O. l. pen. C. de Naut. fœn.* & in *l. 1. §. 14. ff. de flum.*

III.

Navigationis tanquam abſtracti homonymia ex verbo navigare tanquam ejus concreto æſtimanda eſt: Sicut enim navigare dicuntur nautæ & vectores & ipſa navis in *l. 1. §. 6. ff. de exerc. act. l. un. §. 1. ff. furt. adverſ. naut. l. 12. §. 1 ff. de uſufr.* item merces in *l. 1. ff. de Naut. fœn.* & navigare *cauſ. 17. q. 2. c. 2.* is dicitur, qui uxorem ducit,

pro-

propterea quod æquè ac navigans se variis periculis subjiciat, nec proprio motu regatur, *Strach. de Navig. n.* 4. Ita etiam vocabulum Navigationis his omnibus tribui posse non dubitamus. Habet, & Navigatio in eo nonnihil homonymiæ, quod aliquando pro arte navicularià, aliquando pro ipso navigandi actu accipiatur, uti infrà docebimus. Usurpatur etiam aliquando proverbialiter, quãdo dicitur, *jucundißima navigatio juxta terram, ambulatio juxta mare*, quod Germani paulò efferunt diversius: Neben dem Schiff ist gut schwimmen / und neben Wagen oder Roß gut gehen.

IV.

Vocabulum *Navis* æquivocum esse modò ostendimus, videamus jam anne & aliis nominibus apud Autores & imprimis *JCtos* vocitetur: Et certum est *Ratem*, quæ propriè nihil aliud est, quàm trabes quædam connexæ, vulgò Flößholtzer & aliàs *Schedia* in *l.* 1. §. 6. *ff. de Exerc. act. ibique Gothofr. lit. D.* appellatur, nomine navis aliquando apud Poëtas (licèt ferè abusivè) venire, uti apud *Virg. Ite rates curvæ*, &c. Utuntur & *Alveo* pro navi Poëtæ, ut idem *Virg: l.* 6. *Æneid: simul accipit alveo, ingentem Æneam*, &c. Vocatur etiam navis apud Æschylum & alios veteres præcipuè Poëtas *Currus*, apud Homerum *Equus*, quod curruum equorumque eadem quæ navium sit ratio, nam & hæ exiguo remorum flexu velut frenò aut habenis quaquauersum diriguntur. *A Johan. Scheff. de mil. nav. l.* 1. *c.* 1. appellatur *Vehiculum*, istiusmodi scilicet, quô utimur in aquis: Imò *navigium* à navi nihil distare ex *l.* 1 §. 14. *ff. de flum.* satis colligitur: Græcis navis, νᾶυς, ναὸς vel νεὼς dicitur, ut supra jam monitum. Iisdem *Navigatio* φορτηγία dicta est, quam Latinâ voce

Synonymia.

Vecturam (eam sc: quæ fit in aquis) appellari posse existimat. *Scheff. cit. loc.*

V.

Definitio. Sequitur ut consideremus *quid sit Navis, quid Navigatio.* *Navis* nihil aliud est, quàm ex *uno pluribusve lignis fabricatum aut compositum vehiculum, quo in aquis utimur* definiente sic. *Scheff. de mil. nav. l. 1. c. 6.* Dicitur autem navis *vehiculum* ad similitudinem currus, quod æquè in mari, atque ille in terrâ vehatur: Deinde, *vehiculum quo in aquis utimur*, ad differentiam currus, vel rhedæ, quæ quidem etiam sunt vehicula, sed ejusmodi quibus in terrâ utimur. Neque huic obstat quod Boterus lib. 8. Pol. c. 3. meminerit navium quarundam in Italia constructarum, quibus navigari potuit in terrâ, & his non absimile navigium excogitârint Batavi, quo in glacie utuntur: Hæc enim illisque similia navigiorum genera anomala esse, & ideo inter navium miracula à *Ioh. Scheff. de mil. nav. l. 1. c. 4.* meritò recenseri, quis dubitaverit? *Aquas* in definitione intelligimus, sive flumina sint, sive maria, nam in utrisque navigatur, licet si commoditatem spectes, meliùs ac tutiùs in illis, flumina enim minùs violenta minusve tempestatibus sunt obnoxia (licèt nonnunquam quædam sit vis fluminis *l. 2. §. 3. & 7. ff. si quis Caut.*) unde fit ut priùs, in fluminibus, postea demum in mari navigatum esse arbitrentur teste *Claudiano in Præf. Rapt. Proserp.* de quibus latiùs infrà ubi de materiâ navigationis agemus. Sunt igitur hæc genus & diff. specif. navis. Materiam ex qua, diximus esse *lignũ*, quod de materiâ ordinariâ intelligi volumus, ex aliis enim & variis reb⁹ olim confectas esse naves, postea, quando ad materiam navis de-

vis deveniemus, explicabimus. *Lignum* hoc est vel unum tantùm vel plura: Unum, quando v. g. ex unicâ arbore navis oblonga & concava in formam alvei, german. ein Mulde seu Trog/ construitur, cujusmodi fuit μονόξυλον ab Erythræo inventum, quod nihil aliud quàm parvulum navigium ex una arbore excavatum, de quo *Virg: l.* 1. *Georg.* & *Scheff. de mil. nav. l.* 1 *c.* 3. Ex pluribus verò regulariter. Denique *Compositum* vel *fabricatum esse* diximus, velideo, quod struere naves artificiale quid non naturale sit, natura enim producit non componit aut fabricat, artificilia verò (puta mechanica) manu fiunt, ideoque perpetuam causam non habent, inquit *Paulus* in *l.* 28. *ff. de serv. præd. urb.*

VI.

Ad accuratam navigationis definitionem inquirendam distinctione, ut summoperè ad plurimos in jure decidendos casus necessariâ *arg. l.* 52. *§.* 2. *ff. ad L. Aquil. l.* 85. *ff. de legat.* 3. *& passim*, opus est. Distinguendum ergo inter ipsum actum navigationis & Navicularium h. e. artem ipsius regendæ navis. Priori significatu accepta Navigatio definiri potest, quod sit *iter quoddam maritimum, quo à Magistro navis & nautis mediante nave personæ vel merces ei impositæ de loco in locum transvehuntur.* *Iter* hic non servitutem, ut in *l.* 1. *ff. de serv. præd. rust.* & *pr. I. de serv. præd.* sed peregrinationem denotat, quo sensu accipitur in *l.* 3. *ff. de V. S.* & iter agentes pro viatoribus sumuntur in *l. un. in fin. ff. furt. adverf. naut.* *Maritimum* appellavimus ad contradistinguendum itineri terrestri, sive quod terrâ fit. Addidimus, *à Magistro & nautis*, nam hos necessariò in navi requiri patet

patet ex *l.* 1. *pr. & §§. seqq. ff. de exerc. act. & l.* 1. *ff. Naut. Caup.* Subjunximus *mediante nave* absque hac enim non magis navigari, atque in terris sine curru vehi posse non solùm naturaliter constat verùm etiam navem ad hoc parari ut naviget, satis indicat *l.* 12. *§.* 1. *ff. de Usufr.* Per verba *Personæ vel merces* hîc innuitur distinctio inter naves onerarias & vectorum ductrices, de qua in *l.* 1. *§.* 12. *de exerc. act.* Sequitur tandem, de *loco in locum transvehuntur*, quo indicatur finis ipsius navigationis, de quo infrà. Et hæc de navigatione priori modô acceptâ.

VII.

Altero respectu pro Navicularià seu ipsa navigandi arte considerata, Navigatio describi potest, quod sit *Ars bene navigandi*, sive, *Ars bene regendi navem*, h. e. navem sartam, tectam, salvam & incolumem in portum & locum destinatum deducendi, Quæ definitio non longè abit ab illa *Scheff.* dum inquit in *l.* 1. *c.* 1. *de mil. nav. Navigatio est ars cujus ope & subsidio vehiculum per aquas ducitur.* Et sanè navigatio non immeritò inter artes easque non faciliores aut abjectiores sed egregias & nobilissimas refertur, quas si quis comparare sibi velit summum studium industriamque adhibeat necesse est teste *Thucyd: lib.* 1. Namque opus navigationis non est quale vel sutoriæ vel alterius ex sellulariis, quod manibus tractari queat, sed quale Medicinæ aut equestris artis, quod non diutius, quàm quando fit, ostendi potest: Nimirum flectere gubernacula, remos concitare docet, cumque usus exigit vel in rectum vela dare, vel in obliquum, atque ita cursum navis bene moderari, nam hoc qui facit, rectè & ex arte navigare dicitur, ceu docet *Scheff. de mil. nav.*

nav. d. l. Aſt quomodo quis navigationem dixerit artem, quæ ingruente tempeſtate, cum navis non ex navigantium arbitrio ſed pro libidine ventorum fertur, eam moderari vel flectere pro lubitu nequit? Neque tamen vel ideo deteriorem Medicinâ, cum morbo non liberat ægrotum, aut ſtatuariâ cum ſaxum durius & aſperius eburneæ Veneri Phydiæ non aſſimulat, hanc navigandi artem eſſe profectò opinamur. Nodum hunc ſolvit Seneca dum nautam vel gubernatorem duas repræſentare perſonas notat: alteram, communem cum omnibus qui eandem conſcenderunt navim, quâ ipſe quoque vector eſt: alteram verò, propriam, quâ eſt nauta ſive gubernator. Felicitatem ergo & ſalutem expetit non tanquam nauta vel gubernator ſed ut vector, & qui alias in terras navigare cupit. Cui accedit, quod, etiamſi malum patiatur, ejus rei culpa non ſit ab arte, ſed à re in qua verſatur: Illa dubia & anceps, illa eſt incerta. Quid enim quæſo inconſtantius, imò quid violentius natura edidit, quàm maria & ventos teſtante *Imp. in l.* 6. *C. de Off. Rect. prov.* & *Ulp. in l.* 2. §. 6. *ff. ſi quis Caut.* Quare nihil mirum, ſi humana imbecillitas interdum eis cedat, ſi ars egregia nõ vincatur ſed vincendo fatigata quandoque ſuccumbat: Neque hîs ullo modo refragatur quod imperitia aliquando culpæ annumeretur §. 7. *I. de L. Aquil.* & *l.* 132. *ff. de R. I.* & infirmitas culpoſa ſit §. 8. *I. d. t.* ſiquidem nauta propter neutram culpæ reus, & potius propter vim majoris rei impetum, quem nemo repellere *l.* 2. *ff. quod met. cauſ.* nemoque præſtare poteſt *l.* 23. *in fin. ff. locat. Cond.* excuſandus eſt. Tantum de Definitione.

VIII.

Naves in genere conſideratæ multifariam dividi poſſunt; *Diviſio.*

sunt: Et quidem, 1. ratione subjecti *arg. l. 49. ff. de R V.* aliæ sunt *marinæ*, de quibus in *l. 5. §. 5. ff. de jur. immun.* aliæ *fluviatiles*, quæ fluvii capaces ad mare non sufficientes *l. 1. §. 12. ff. de exerc. act.* quales sunt piscatoriæ, actuariæ voluptatis causâ comparatæ & similes *l. 2. pr. ff. de Capt. & postlim.* aliæ in *stango seu palude navigantes*, quales sunt ξύλιγγαι h. e. lignorum vectrices, quæ hæc ἀπὸ τῶν ἑλῶν i. e. à paludibus deducunt. *l. 55. §. 5. ff. de legat. 3.* aliæ *schedia*, quæ sunt navigii genus inconditum, (ut supra dictum) trabibus inter se tantum nexis factum *l. 1. §. 6. ibiq. Gothofr. lit. d. ff. de exerc. act.* Nobis vocatur ein Floß vel Flößen *Hahn ad d. t. n. 3. in fin.* horum quoque mentio fit in S. S. Literis 2. Chron. 2. vers. 16. 2. Ratione objecti quædam sunt *Onerariæ* German. ein Last- oder Fracht-Schiff/ Kauffmanns-Schiff/ Belgis, *een Coopvaerdye-Schip*, qui in suâ vernacula pro magnitudine hujusmodi naves distinguunt, diversisque appellant nominibus, ut sunt: *Crytzseeglar*, *Lüchter*, *Schoet*, *Boyart*, *Eefer*, *Prahm*, *Arcke*. Quædam ἐμβατηγοὶ, i. e. *vectorum ductrices*, quæ vectores trajiciunt, ad onera inhabiles *l. 1. §. 12. ff. de exerc. act.* *Lintres*, nostris ein Cahn oder Nachen/ Belgis *een Boot*, quibus accenseri possunt naves actuariæ voluptatis causâ comparatæ Belgis *een Speeljaegt* oder *Speelschoete*: Item leve quoddam & parvum navigii genus à Gronis inventum ad capiendas balænas, quarum capturâ Gronia seu Gronlandia maximè nobilitatur, aptissimum, quod nonnullis dicitur: ein Jagt-Schiff. Quædam sunt *mixtæ* i. e. tam onerariæ quàm vectorum ductrices, cujusmodi sunt naves illæ vectoriæ quæ peregrinantes & currus oneratos rectà trans flumen portare solent, vulgò eine Fähre. Quædam denique ζυγγναι i. e. lignorum vectri-

vectrices, de quibus in *l. 55. §. 5. de legat.* 3. German. ein Holtzschiff. 3. Ratione modi gubernandi dividuntur naves in tria velut agmina: Unum earum quæ administrantur velis, quod onerariarum est: Alterum, earum quæ aguntur remis, quod longarum vel actuariarum est: Tertium, earum, quæ utrisque simul. *Scheff. de mil. nav. l. 1. c. 4.* 4. Naves quoque distinguuntur in Onerarias & militares seu bellicas, vulgò Dorlogs-Schiff / Galion oder Streit-Schiff. Ubi notandum quod in hac distinctione onerariæ non ita strictè uti in secundâ, accipiantur, sed pro omnibus iis navibus, quæ ad prælia ineptæ, de quarum generibus & formis antiquis latè agit *Scheff. l. 2. c. 2.* Navibus his bellicis nó sunt dissimiles prædatoriæ seu piraticæ: Gallis, Galiotte, nobis, ein Caeper- oder Raub-schiff / quæ navigia piraticam pravitatem exercentia vocantur in *Aut. 3. Navigia C. de furt.* Tandem hic non prætereundum, naves marinas scilicet nominibus, titulis, & insignibus inter se distingui, vocatur enim alia *Rex David*, alia *S. Maria Loretana*, &c. uti videre est ex formula Assecurationis apud *Benev. Strach. de Assecurat.* & hodie communiter omnibus: Wir *Asseureurs* hierunter gezeichnet / geloben und verobligieren uns / zu versichern und versichern auch hiermit an Euch / ꝛc. die Summa / ꝛc. auff das gantze Schiff genandt König David / ꝛc Et hæc nominum seu titulorum impositio aliquando hunc habet usum ut constet quæ navis immunis sit à transvehenda annonâ, quibus ne falsò & subdolè ad suum commodum, quis utatur, providere voluerunt *Impp. Arcad. & Honor. in l. 1. C. de nav. non excus.* qui igitur Potentiorum insignia & titulos suis navibus affigunt ad evitandam profectionem & onera publica coercentur *l. 27. §. fin. ff. de falsi. Perez. in C. d. t. priori n. 8. Strach. de*

Naut. P. 3. n. 23. imò ejusmodi insignia alienis navibus affixa propriâ autoritate detrahi posse facit. *l. 1. C. ut nem. lic. sin. jud. auctor. sign. reb. imp. alien.* Diximus navem in genere consideratam, eo, quo factum est, modô dividi posse. Jam videamus quomodo ut totum in suas dispescatur partes: Sunt autem tres: *Prora, Puppis, Venter*: quarum quælibet iterum suas habet partes, quas longo ordine recenset *Scheff. de mil. nav. l. 1. c. 6.* Deinde habent & naves quasi sua membra, veluti, gubernaculum, malum, antennas, velum, omniaq; quæ iis conjuncta sunt *l. 44. ff. de Evict. l. 242. ff. de V. S.* Habent & sua armamenta, de quibus in *l. 3. §. 1. ff. de R. V. vid. Strach. Tr. de Navib. P. 2.*

IX.

Navigatio discernitur: 1. vel in necessariam, vel utilem, vel voluptuariam. Necessaria subdividitur in simpliciter talem, quæ Græcis φορτηγία, Latinis *vectura* dicitur, *piscaturam & piraticam*: Necessaria navigatio simpliciter talis vel inservit annonæ urbis & delegatas species annonarias transfert *t. t. C. de Navicul. l. 5. §. 3. ff. de jur. immun.* Vel mercaturæ merciumque seu rerum advehendarum causa exercetur. *Strach. de Naut. P. 1. Piraticam*, ob causam necessitatis apud plerosque Veterum, qui in locis sterilibus incultisque degebant, non modò non indecoram sed & gloriosam fuisse autor est Justin. lib. 43. c. 3. Ea verò quæ postea exercebatur & ad pecora furtivas convertebat manus, alienas invadebat subigebatque regiones, & insidias hominibus fœminino præsertim sexui faciebat, scelerata ideoque punienda fuit *l. 1. & 2. pr. ff. de vi bon. rapt. l. 1. pr. ff. de incend. ruin.* & piratica pravi-

pravitas *Auth. Navigia C. de furt.* appellatur. Hinc factum, ut ista piratarum sævitiâ tandem homines commoti primum odisse piratas, se suaque defendere, mox & obviam procedere, armisq; vim eorum coërcere cœperint: Ita quartum necessariæ navigationis genus *militare* sc. exortum, quo piratas ut homines sceleratos publicosque generis humani hostes prosequebatur. *Scheff. de mil. nav. l. 1. c. 1.* 2. Navigatio non incommodè pro diversitate navium dividi potest in eam quæ fit vel in mari sive maritimam, in eam, quæ fit in flumine sive fluviatilem, eamq;, quæ fit in palude seu stagno. 3. Navigationem in primam & secundam vulgò dispescunt Autores: Prima dicitur, cum post sævitiam hyemis, qua mare clausum est, vere navigantibus primum aperitur: Secunda esse creditur à die 6. Kalend. Jun. usq; in diem 18. Kalend. Octob. *Turneb. adverſ. lib. 24. c. 34.* & *Calvin. in verb. Navigatio.* 4. Navigatio à modo gubernandi æquè ac naves dicitur in eam quæ fit vel remis solis vel solis velis, vel utrisque, de qua vid. *Scheff. de mil. nav. l. 1. c. 4.*

CLASSIS II.

Classis II.

Continens

Navis & Navigationis Originem, Causam, Materiam, Formam, Finem, & Effectum.

Thesis I.

PRimum Navis inventorem ipsum fuisse Deum affirmare non erubescimus, quippe qui Noacho *Genes. 6. vers. 14. & seqq.* modum, materiam & formam exstruendi navem ipsemet præscripsit: Ideoq; naves Deo non displi- *Origo.*

cuisse constat ex multis S. Codicis textibus, uti 1. *Reg. c. 9. vers. 26. & c. 10. vers. 11. vers. 22.* 2. *Chron. c. 2. vers. 16.* ubi fit mentio schediarum vulgò Flößen· *Actor. 13. vers. 4. 18. vers. 18.* item *20. vers. 6. 21. vers. 2. 3. & seqq. c. 27. per tot.* Imò ipsum Servatorem navivectum fuisse in eaq; docuisse luculenter & apertè testãtur Evangelistæ: *Matt. 8. vers. 23. Marc. 4. vers. 1. & 35. Luc. 8. vers. 22.* Errant igitur qui navium inventionem Noacho adscribunt, licèt enim ille navem, quam arcam dicimus, tempore cataclysmi fabricaverit *Gen. 6. vers. ult.* non tamen vel ideo magis eum hanc inveniisse affirmare possumus, atque mechanico operis alicujus artificiosi, qui illud secũdùm præscriptum ab artifice modum confecit, inventio tribuenda est. Magis errant qui navium autores ipso Noacho juniores esse volunt, quos refert *Polyd. Virg. l. 3. de inv. rer. c. 15. & Tholos. syntagm. jur. l. 1. c. 3. n. 6.*

II.

Si ipsam Dei intentionem spectemus, qui vel ideo Noacho arcam seu navem exstruere demandavit, ut in eâ naviget, & se suosque cum nonnullis animalibus ab ingenti ista diluvii tempestate defenderet; non immeritò Deum ipsum sicut Navis ita & Navigationis primum Autorem constituemus: Sin verò respiciamus ad hominem, qui jussu Dei primam navem confecit, primaque vice navigare cœpit, sanè non aliter possumus, quin Noacho navigationis inventionem adscribamus cum *Polyd. Virg. de inv. rer. l. 3. c. 5. Non injuria*, inquit ille, *& navigandi & condendarum navium usum* primùm *à Noë, antequam, quod memoriæ proditum sit, nemo mare tentaverat, fluxisse credere cõvenit:* & huic assentitur *Gyraldus, Keckermannus,*

mannus, & plurimi ex noſtris & ſuperioris ſeculi hominibus. Neq; hanc noſtram ſententiam infringit argumentis ſuis partim longè petitis, partim nudis conjecturis laborantibus *Scheff. de mil. nav. l.* 1. *c.* 2. Quod enim 1. arbitratur Noäm non tam artem navigandi inveniſſe, quàm navigiorum melius exſtruendorum rationem, perſpicuè falſum eſt, ſiquidem modum condendi naves non à ſe ſed ab ipſo Deo didicit, uti ſatis conſtat ex *Gen.* 6. *verſ.* 14. *& ſeqq.* 2. Habet hæc ſententia & illud falſi (quod & ipſe *Scheff.* ſibi objicit ſed refutare annititur) quod ſi tantùm navium exſtruendarum commodum rationem auctore Deo generi mortali Noäm monſtraſſe dicamus, etiam antè uſus navium, licèt infrequentior minuſque commodus exſtitiſſe videatur: Hoc autem nullibi memoriæ proditum eſſe teſtatur *Polyd. Virg. cit. loc.* 3. Non deſtruunt ſententiam noſtram nudæ illæ *Schefferi* conjecturæ, quod, quia ante diluvium orbis ab hominibus fuerit occupatus, quia flumina & maria etiam tunc exſtitiſſe S. Codex doceat, in tantâ temporis diuturnitate ſemel iterumque navigatum nemo qualicunque ſcientiâ negare queat: tum etiam quod ſimul aliæ artes minùs utiles, minùs neceſſariæ tunc fuerint uſitatæ, quare non & navigatio? Negamus enim ſimpliciter conſequentiam, (quæ à poſſe ad eſſe nullô modô valet) licèt ante diluvium orbis ab hominibus fuerit aliquo modô occupatus, ut etiam S. Codex hominum numerum creviſſe teſtetur *Gen.* 6. *verſ.* 1. non tamen inde ſequitur, eum in tantum occupatum fuiſſe, ut homines ab unà parte maris non ſufficientem habuerint habitationem, ideoque navigationem fuiſſe neceſſariam, ut trans mare vehi potuiſſent. Neque porrò neceſſariò ſequitur, flumina & maria exſtiterunt. E. homines in iis naviga-

navigarunt, si quidē ante hac multa in ipsâ rerum naturâ exstitisse, quorum usus demum longum post temporis inventus, innumerabilibus exemplis demonstrari potest. Ex his sponte fluit, *tertiam* illam conjecturam nullo stare fundamento, & navigationem tanquam tum temporis nondum necessariam inventione non indiguisse. Debilior adhuc est illa Conjectura, quod fortè ratibus tantummodò aut acatiis usi fuerint, quam tamen nullo testimoniô stabilire potest, & qua objectionem, quam sibimet fingit, solvere annititur, quod ideo navigationem incognitam ante diluvium fuisse quis oggerat, quia illius beneficiò in ipso diluvio homines servari potuissent, quod impossibile asserit, quia ejusmodi rates, quibus ante diluviū usos fuisse homines somniat, contra imbrium violentiam valere non potuerint, tum etiam temporis diuturnitas obstiterit, quâ, si vel maximè valuissent, fatigatæ tamen ad postremum succubuissent, &, quod maximum est, divina voluntas, contra quam nullam vim humanam satis esse validam nemo ignorat. Ultima hæc ratio validissima & magis nostram quàm illius adstruit sententiam, siquidem Noäm cum suis & certo ex quovis animalium genere numero in ejusmodi navigio, quod arcam ipse Deus appellat, tempore diluvii conservari debuisse, merè fuit voluntatis divinæ. 4. Nihil ad rem faciunt authoritates à *Scheffero* allegatæ tanquam diluviô posteriores, & non minùs atq; illius solâ conjecturâ nitentes. Denique & 5. nostram thesin non impugnat *Scheff.* dum ait: *Quod Noaë in illa universi inundatione navigatio nullô pactô revera talis dici posſit, quia non directa fuerit navigantis manu ac arbitrio, potiusq; fuerit vectura, quam sola Dei providentia nullo navigantis vel consiliô vel factô gubernaverit:*

naverit: Libenter enim concedimus, illam ejusmodi navigationem non fuisse qualem in sequentibus & adhuc nostris temporibus exercemus, sed rudem atq; incultam, qualem ab initio aliarum rerum exemplis navigationem fuisse ipse credit *Schefferus l. 1. c. 3.* Falsum igitur quando *Strabo lib. 10. Georg.* Minoem, *Diodorus Sicalus lib. 6.* Neptunum, alii Prometheum, alii Janum, plures etiam Minervam ut cæterarum artium inventricẽ, *Scheff. l. 1. c. 2.* Phœnices navigationem inveniſſe tradunt: Etsi hoc cum *Tholoſ. ſyntag. jur. l. 1. c. 3. n. 6.* non diffiteamur, seculis Noachum sequentibus aliquos alicubi usum demonstrasse, & imperandi per vim sibi sceptrum arrogasse, non aliter quàm contigit etiam in terrâ, simulque leges aquis finitimis & insulis dictitasse, sicut & regnicolis aliis.

III.

Sed videamus quâ ratione Mare dominio subjiciatur. Rem altiùs repetentes in S. Codice *Gen. 9. verſ. 2.* reperimus, quod Deus humano generi generaliter contulerit jus in res hujus inferioris naturę statim à mundo condito, atteſtante *Grot. de I. B. & P. l. 2. c. 2. §. 2.* ideoque omnia jure naturæ fuisse communia, quod demum jure gentium dominia rerum fuerint distincta colligunt *interpp. & gloſſ. ex l. 5. ff. de I. & I.* Et quamvis quod ad jus naturale res sese non aliter habuerint, non tamen illud ita simpliciter accipiendum, ac si jus naturale illam omnium rerum cómunionem expresse præciperet, ac si omnis rerum proprietas juri naturali è diametro repugnaret; sed quod res jure naturæ non sint divisæ, sed vacuæ relictæ & in medio quasi positæ, ut ab alio occupari & sic occupando acquiri & detineri possint. Ex quo constat & Jus naturale

turale agnoscere proprietatem, eô ipso scilicet, dum res occupationi exposuit, unde rectè dicitur in §. 12. *I. de R. D.* res nullius jure naturali occupantis fieri, si enim Juri Gentium dominiorum distinctio demum adscribenda esset, inconvenientissimè sequeretur, nec Adamum nec filios ejus nec ante gentem ex ortam in societate domestica quidquam proprium habuisse, imò, quod absurdius, ipsum furtum jure naturali prohibitum testante *l.* 1. *§. ult. ff. de furt.* eodẽ jure licitũ impunitumq; fuisse. Deus Naturæ Autor (ut modò dixim9) res omnes utendas fruẽdas dedit toti generi humano, ita ut quilibet ex illo rerum cumulô, quod vellet, arripere posset, & quæ consumi poterant, consumere, qui usus juris universalis erat tunc vice proprietatis & quod quisque sic arripuerat, id alter ei eripere citra injuriam non poterat inquit *Grot. de I. B. & P. d. l.* Hoc jure Naturali præter alia etiam mare commune factum est omnium *l.* 2. *§.* 1. *ff. &* §. 1. *I. de R. D.* ideoq; omnibus naturâ patere docet *Ulp. in l.* 13. *ff. Com. præd.* Hinc fit ut mare sumptũ aut sub ratione integri, aut sub ratione præcipuarum partium in propriũ jus abire nõ possit. *Grot. cit. loc. §.* 3. Et in partibus cognitis Rom. Imp. à primis temporibus ad Justinianum usque juris gentium fuisse, ne mare à populis occuparetur, testatur *Idem. lib.* 2. *c.* 3. *§.* 9. Quamvis ad exemplum fluminis & mare occupari posse ab eo qui terras ad latus utrumque possideat, etiamsi, aut suprà pateat, ut sinus, aut suprà & infrà, ut fretũ, dummodò non ita magna sit pars maris, ut non cum terris comparata, portio earum videri possit, idem Vir Summus concedat *d. l. §.* 8. Hanc tamen Maris communionem ad proprietatem restrinxisse videntur Rhodii, qui maris imperium & dominiũ sibi acquisivêre, unde & L. Rhodia

maris

maris domina dicitur in *l. 9. ff. ad L. Rhod.* de qua vide *Gothofr. de imp. mar.* Et constat quidem in mari navigare prohiberi posse neminem ex *l. 2. §. 9. ff. ne quid in loc. publ. §. 1. I. de R. D.* neque in flumine *l. un. ff. ut in flum. publ. navig. lic.* hoc tamen ad *h. l. Bart.* intelligi vult, ut quis à privato navigare impediri non possit, sed ab eo, qui habet jura Regalia in illo territorio: Inde hodie res olim communes veluti mare & littora maris potiùs sunt Regum & Principum, qui liberiori usu coarctato dominium in eas acquisiverunt & inter Regalia easdem acceperunt *Feud. c. un. quæ sunt regalia*.

IV.

Sicuti Noäm primam navem ex mandato Dei fabricasse suprà abunde declaravimus; testante id *Gen. 6. vers. 14. & ult.* ita eum ejusdem causam efficientem fuisse sua sponte sequitur. Cæterùm causa cujus vis navis sine omni dubio est is, qui eam confecit, & exstruxit, quales hodie apud nos sunt Fabri illi lignarii, vulgò die Schiff-bawer. Huc pertinet quæstio: Si navim à se fabricandam quis promiserit & hoc specialiter actum sit, ut suis operis id perficiat, an per alium faciens liberetur non consentiente stipulatore? Et non liberari inquit *JCtus* in *l. 31. ff. de solut.* non obstante *reg. qui facit per alium. 72. de R. I. in 6.* quæ hìc propter differantiam doctrinæ & institutionis inter artifices cessat, quam specialitatis rationem reddit JCtus in *d. l.* Causa.

V.

Causa Navigationis est triplex: Necessitas, Utilitas, & Voluptas. Necessitatem primo loco posuimus, ea enim 1. Necessitas

primaria est productæ navigationis causa: Nam ab initiô cum adhuc pauci essent homines in terris una eis regio tametsi parva ad alimenta resque necessarias sufficiebat; Verùm postea, ubi numerus ipsorum augebatur, non modò non alere illos sed ne capere quidem omnes potuit: Novæ ergo sedes extra solum patrium quærendæ fuerũt, ad quas quò minùs perveniri possit, flumina & maria objecta faciebant, nec audebant ea ingredi homines, ob memoriam recentis adhuc cladis per diluvium acceptæ, ac exinde metum. Venit ergo Deus in curarum partem dubias & incertas mentes hominum firmavit, uti colerent terrarum orbem crebrò adhortatus est, denique vi quadam arcanâ ineffabiliq; animos ipsorum ad cupiditatem hujus rei accendit, ita φορτηγία nata est, quam Latinâ voce *Vecturam* appellare possumus. *Scheff. de mil. nav. l. 1. c. 1.* Accedit, quod *non omnis* (ut ait *Virg.*) *ferat omnia tellus*, cum autem multa ad sustentandam vitam nobis sint necessaria, fit aliquando, ut, quod ego ad necessarium victum desiderem, mea non ferat tellus, & quod alter, neq; in suo reperiat solo; Inventum igitur sicut in emptione pretium *l. 1. pr. ff. de contrah. empt.* Ita in hac causa medium vectura scilicet, quâ invicem tam mari quàm terrâ humanæ succurritur indigentiæ, & quorum inopiâ laborat regio, ea mediante navigatione abundanter ad eam transvehuntur. Hæc respiciens *Ulpianus* non immeritò navigandi necessitatem ipsam navigationem appellat in *l. 1. pr. ff. de Exerc. act.* Est & necessaria illa navigatio quæ annonæ urbis servit, & delegatas species annonarias trãsfert, de qua in *l. 5. §. 3. ff. de jur. immun.* Necessaria quoque est navigatio vel ob piscaturam, cùm enim Summus rerum Moderator etiam in pisces hominibus dominium

concess-

conceſſerit *Gen. 9. verſ.* 2. quis eos absque navigatione in vaſto illo mari & amplis fluminibus capere ſibiq́ue acquirere poſſet ? Neceſſaria inſuper navigatio eſt ob illa loca, quæ mari modò non commodè & niſi per ambages, ſed quæ omnino non terrâ adiri poſſunt, cujuſmodi ſunt Anglia & Venetiæ. Tandem etiam neceſſitas navigationis in eo verſatur, ut multi contractus inter abſentes ejusmodi in locis quæ non niſi mari peti poſſunt degentes initi, aliàs effectum ſuum ſortiri non poſſint arg. *l.* 1. *§. ult. ff. de Contrah. empt.*

VI.

Sequitur ſecunda navigationis cauſa, quam Utilitatem eſſe diximus. Ex hac primùm nata eſt Εμπορικὴ quæ mercaturæ, merciumq́ue ſeu rerum advehendarum causâ exercetur. *Strach. de naut. P.* 1. *in fin.* & hæc non ſolùm omnium terrarum commoda inter ſe permiſcet, ſed & ſocietatem humanam, quâ nihil ſuavius in vita, nihil naturæ convenientius, perpetuò conſervat, unde *Cic. lib.* 2. *de Nat. Deor. Navigiorum curſibus ſuppeditantur omnes undique ad vitam copiæ, plurimisq́; rebus maritimis fruimur atque utimur, propter nauticarum rerum ſcientiam.* Neque modò talis navigatio confert ad ſocietatem, ſed & celebritatem famæ atque gloriam, quam longè meliùs faciliusq́ue hujus quàm alius cujuſcunque rei ope, non modò acquirimus, ſed & conſervamus. Nam neque Græci celebres fuêre antequam navigationibus incumberent, neq; Romani antequam imperium ſuum ultra mare trãsferrent, crebrisq́ue commerciis nomen ſuum latè per univerſum orbem oſtentarent. Sic & in Ægypto Alexandria, in Africa Carthago, in Europa Byzantium, & ut ad recen-

2. Utilitas.

recentiora veniamus, Venetiæ, Genua in Italia; Massilia in Gallia, Antverpia, Amstelodamum, Hamburgum Patria mihi dulcissima in Germania ad summam nominis claritatem pervenerunt. Quare non immeritô *JCtus* ad summam Remp. navium exercitionē pertinere ait in *l.* 1. §. 20. *ff. de exerc. act.* ideoque utilitatem actionis exercitoriæ patere nemo est qui ignorat *d. l.* 1. *pr.* Non omittendum est, quod & cultiores redditæ sint gentes, si non per eam ipsam, occasione saltem ejus artis. Ita nemo ignorat nostris etiam temporibus barbaras Indorum nationes, postquam navibus ad eas iri, commerciaque instituicum ipsis cœperunt, factas esse meliores: Nimirum artes & scientias pro seipsa postulat, alias invenit, alias jam inventas alia in loca transportat; Neque gens est navigationi modò dedita quæ non simul variarum artium notitiâ floruerit, quod multis probari potest exemplis. Atque hæc est prima utilis navigationis ratio. Altera ad sanitatem pertinet: Nam & hanc per navigationem recuperari, recuperatamque custodiri docet frequens usitataque apud Romanos navigatio, in Ægyptum hoc præcipuè fine instituta, teste *Plin. l.* 31. *c.* 6.

VII.

β, Voluptas. Postrema navigandi causa supereſt, quam Voluptatem fecimus: Ea fit cum navigiis ad luxuriam instructis per lacus fluminaque oberratur. Talis navigatio in sinu Bajano Senecæ temporibus fuit, ut ipse epist. 51. testatur. Naves hujus causâ comparatæ vocantur *Actuariæ* in *l.* 2. *pr. ff. de Captiv.* Nec mirum navigationem aliquando inter instrumenta luxuriæ esse, cum ipsa ferme luxum gignat, quanquam non deterior idcirco sit navigatio, cùm & bo-

& bona afferat plurima, nec noxia sit, nisi eis, qui bonis ejus pravè utuntur, quem in modum latè differit *Scheff. de mil. nav. l. 1. c. 2.*

VIII.

Materia navis est vel ordinaria vel extraordiuaria seu minus usitata. Ordinaria sunt tabulæ, h. e. asseres sectiles, quo sensu tabulæ apud Architecturæ Professores Autore Festo accipiuntur, & tales intelliguntur in *l. 183. ff. de V. S. ubiq; Goed.* & *Wissenbach.* item trabes, *Scheff. de mil. nav. l. 1. c. 3.* quibus ad connectendum adduntur pix, linum, clavi & quæ sunt similia. Extraordinaria seu minùs usitata materia fuit diversa, quando olim Veteres in ipsis piscibus navigârunt, aliquibus in locis crustis piscium navigiorum loco usi sunt teste *Diod. Sic. l. 3. de Chetenophagis.* Ægyptij testaceas naves quondam fecêre, & finxerunt ex luto quo superarent mare. *Juven. Sat. 15.* quod confirmat *Strabo lib. 17.* alias & ex papyro, quâ illa regio abundat, habuêre *Lucan. l. 4. v. 135. & l. 3. v. 222.* In quibusdam gentibus navigiorum vicem harundinis præstant singula internoda *Plin. lib. 16. c. 37.* Fuêre & naves solubiles, ita dictæ, quia in partes dividi, cumque usus postularet, iterum conjungi poterant, de quibus *Curt. lib. 8. c. 10.* Item plicabiles, quæ ex pellibus factæ sunt, lignisque quibusdam circularibus, quibus expandi pelles, exemtisq; rursum explicari possunt, tales Babyloniorum illæ fuisse videntur, quas Herodotus describit. Meminit Pontanus *lib. 2. Hist. Amst. c. 21.* navigii ex arborum corticibus consuti contextiq; quo Pitzorienses (india gens est) utuntur. Apud Lilium Gyraldum matteas h. e. junceas naves legimus nullo autore indicato: Plinius tanen

Materia.

l. 7.

l. 7. c. 56. in Nilo scribit, *fiunt & ex scirpo :* Sunt qui existimant Esaiæ Prophetæ tales fuisse, quarum mentio fit in *c.* 18. *vers.* 2. Rohr-schiffe / item illam, in qua Moyses expositus in Nilo proditur *Exod.* 2. *vers.* 3. *& seqq.* Ex pennis avium resina conglutinatam affabreque factam, seipsum Leidæ vidisse perhibet *Scheff. de mil. nav. l.* 1. *c.* 4. Ibidemque refert, quod Boterus teste Stypmanno *lib.* 2. *c.* 3. *jur. nau.* etiam ex vitro se vidisse, asserat Venetiis. Marmoreas quoque haberi in quibusdam regionibus urbis Byzantii testatur *Scheff. d. l.* ad indicium & monumentum rei bene gestæ. Zonaras *Annal.* 3. æneam describit prorsus admirabilem, quæ, cum aliquando per incuriam facta esset, accidit, ut nulla oneraria portum Byzantinum adire valeret, sed adversis acta procellis retrò meare cogeretur, donec re studiosè exploratâ partibusq; summâ dilligentiâ conquisitis navigium reficeretur, tum demum pristino more navigare poterant. Aureâ navi vectum Jovem Ammonem vult. *Diod. lib.* 17. Aureas aliàs habemus in notitiâ imperii & descriptione urbis Byzantinæ, signa victoriarum navalium. Ex ebore fecit Myrmecides teste *Plin. l. 7. c.* 21. Et hactenus de diversis navium materiis.

IX.

Huc pertinent quæstiones quæ de materia navis passim in jure deciduntur. Ex quibus prima videtur de refectione: Quæritur quid juris, *si duo sint exercitores, seu ejusdem navis domini, alter cesset negligatq; reficere, alter verò navim quæ vitium fecerat communi nomine refecerit.* Putat *Ben. Strach. de Navib. P.* 2. *n.* 8. si intra quatuor menses socius cessans nummos pro portione erogatos cum

cum centesimis usuris non restituerit consocio, qui refecerit, ex oratione D. Marci reficientem jus dominii pro solido vindicare vel obtinere posse, idque per *l.* 52. §. 10. *ff. pro socio.* & *l.* 4. *C. de ædif. priv.* cui sententiæ tanquam juri nostro maximè congruæ & nos adstipulamur. Sed quid, *si navis dissoluta & refixa & iisdem tabulis compacta vel refecta sit analia navis vel eadem dicenda est.* Respondemus distinguendo: aut enim navis resoluta neque restaurata: aut restaurata quidem, sed antea eâ mente dissoluta ut in alium usum tabulæ destinarentur: aut deniq; eum in finem dissoluta ut iisdem tabulis rursum compingatur & reficiatur. Primo & secundo casu non una eademque navis sed alia dicenda est per *l.* 88. §. 1. & 2. *ff. de legat.* 3. idque verum si carina navis dissoluta & mutata sit, nam eadem manente manet & eadem navis *l.* 24. §. *fin. ff. de legat.* 1. Item verum si navis penitus seu in totum uno contextu dissoluta fuerit, secus si per partes dissoluta & per partes refecta, tunc enim eadem navis dicitur *l.* 10. §. 7. *ff. quib. mod. usus fr.* idque in tantum, ut etiamsi adeò sæpe refecta esset ut nulla tabula eadem permaneret, quæ non nova fuisset, nihilominus eadem navis existimetur *l.* 76. *ff. de Iudic.* Posteriori casu navis manet eadem per *l.* 83. §. 5. *ff. de V. O. l.* 98. §. 8. *ff. de solut.* Item quæsitum: *si quis navem suam ex alienis tabulis refeciſſet, an nihilominus navis reficientis maneret?* Et manere cum JCto in *l.* 61. *ff. de R. V.* respondemus, ratio videtur, quod tabulæ hoc in refectionis casu fungantur vice accessorii quod suum sequitur principale §. 26. *I. de R. D. c.* 42. *de R. I. in* 6. Contrà verò se habet si ex alienis tabulis ad usum navis paratis & destinatis navem quis ædificaverit, fit enim navis domini materiæ, nam proprietas totius navis

carinæ causam sequitur *d. l.* 61. ubi verò quis ex aliena rudiq; materiâ, v.g. ligno rudi & ex sylva cæso, vel cupresso, fecerit tabulas & ex tabulis ædificaverit navem, navis est facientis *l.* 26. *pr. ff. de Acq. Rer. dom.* cujus rei ratio redditur, quia altero casu ad priorem materiam res deduci potest, quo species semper manet domini materiæ §. 25. *I. de R. D.* altero verò non potest, quo casu est ejus qui fecit *d.* §. 25. Est & illud quæstionis: *An is, qui ad navem exstruendam reparandamvè pecuniam credidit, tacitam in ea habeat hypothecam.* Quod affirmamus per *textt. in l.* 5. *&* 6. *ff. qui pot. in pign.* ibiq; *Gothofr. l. b. arg. l.* 1. *ff. in quib. caus. pign. l.* 52. §. 10. *ff. pro socio*, non obstantibus, quas nonnulli in contrarium adducunt, *l.* 34. *ff. de reb. auth. Iud. l.* 7. *ff. qui pot. in pign.* & *l.* 17. *C. de pignor. act.* Consentit cum jure Communi *Statutarium Hamburg. P.* 2. *t.* 4. *artic.* 14. quæ hypotheca tacita boni publici causâ introducta videtur, quippe quod multum utilitatis Reip. versetur in navigationibus earumq; promotionibus. Et æquum est Creditori dari tacitam in navi hypothecam, quæ citra illius pecuniam fuisset ruitura *l.* 6. *pr. ff. qui pot. in pign.* Accedit, quod si Creditor in ædificiis, ad quorum refectionem credidit, tacitam habeat hypothecam, uti habet per *l.* 1. *ff. in quib. caus. pign.* & *l.* 1. *ff. de Iur. fisc.* quoniam in illis publici decoris & ornamenti urbis contemplatio versatur *l.* 2. *C. de ædif. priv.* quare non in navi habebit hypothecam tacitam qui in ejus refectionem credidit cum illud tantùm conservet publicum Civitatis aspectum; Navigatio verò ipsam reddat locupletiorem, celebriorem, & potentiorem: Ille oculos tantum delectat, hæc Reip. Fiscum auget, sæpe hostem depellit, privatorum marsupium bene nummatum reddit, &

omnia

omnia quæ publicè ac privatim utilia ac necessaria sunt adfert vel ex remotissimis locis, uti differit Summus ille JCtus *Dn. Lauterbach. in Disp. de diff. Iur. Civ. & Stat. Hamb.* θ. 52. Tandem illud etiam quæritur? *si quis caverit ut sylva sibi pignori esset, num navis ex arboribus sylvæ facta pignori esse intelligatur*: Quod negamus per *l.* 18. §. 3. *ff. de pign. act.* quia aliud est materia aliud navis, nisi nominatim in dato pignore adjectum fuerit, *quæq; ex sylva facta nata vè fuerint d. l.* 18. §. 3. *in fin.*

X.

Sequitur illa quæstio: *An nave emptâ singulæ tabulæ emptæ intelligantur, ideoque evictionis nomine obligetur venditor quasi evictâ parte*. Respondet Pomponius ad utrumque negando in *l.* 36. *ff. de Evict.* Neque priori officit, quod juris sit in toto quod ad totum, idem juris esse in parte quod ad partem *l.* 76. *ff. de R. V.* §. 8. *I. de fideicomm.* tabulas autem navis partes esse nemo unquam negaverit: Sunt enim plurimi casus, in quibus hoc argumentandi genus à toto ad partem non procedit præsertim cum totius & partis diversa est ratio, aliudque à jure dispositum reperitur in parte & aliud in toto, quod satis patet *ex alleg. l.* 36. Neque posteriori obstat, quod etiam evictâ rei emptæ parte detur actio de evictione *l.* 1. *l.* 39. §. 2. *l.* 45. *ff. de Evict.* & tabulæ, ut modò diximus, sint partes navis. Distinguendum enim inter partes *homogeneas* h. e. quæ idem nomen habent cum toto, ita pars fundi est fundus *l.* 34. *in fin. ff. de legat.* 1. *l.* 60. *pr. ff. de V. S.* & *heterogeneas*, quibus nomen totius non convenit, ita tabulæ ut partes navis non sunt navis *d. l.* 36. pars hominis non est homo, *l.* 56. §. 2. *ff. de Evict.* Evictis igitur

partibus *homogeneis* competit actio, ita evicta parte fundi rectè agitur, quia fundus est evictus *d. l.* 45. Evictis verò partibus *heterogeneis* actio non competit, ita evictâ parte hominis non rectè agitur, quia homo non est evictus *d. l.* 56. §. 2. neque evictis tabulis tanquam partibus navis, quia navis non est evicta *d. l.* 36.

XI.

Navigatio sive pro ipso actu sive pro arte navigandi accepta, cùm sit incorporale quid, nihil ex quo subsistat, habet materiale, & multum in jure consistit *arg.* §. 2. *I. de reb. corp.* Materia autem in qua versatur ipsi cum navi communis est, & sunt aquæ, tam marinæ, quàm fluviatiles, tam stagnorum seu paludum quàm Lacuum *l.* 1. §. 6. *ff. de exerc. act. l.* 55. §. 5. *ff. de legat.* 3. hinc mare navibus subjacere dicitur in *l.* 49 *ff. de R. V.* Materia circa quam versatur navigatio sunt tam personæ quàm omnes res mobiles veluti merces, &c. immobiles enim loco non moveri, ideoque nec navigatione de loco in locum transferri posse plus quàm in propatulo est.

XII.

Huc pertinet regula illa generalis in *l.* 1. §. 6. & *l.* 4. *in fin. ff. Naut. Caup. Stab. Earum scilicet rerum quæ post impositas merces in navem, locatas q; inferuntur, ut vestimentorum & penoris quotidiani, vecturam non deberi,* quia hæc ipsa cæterarum rerum locationi accedunt. Speciale est, quod dicitur in *l.* 19. §. 7. *ff. locat.* si quis nimirum mulierem vehendam navi conduxisset, deinde in navi infans natus fuisset, pro infante nihil debetur, cùm neq; vectura ejus magna sit, neque his omnibus utatur, quæ ad navi-

navigantium usum parantur. Cui *Castrensis* has addit rationes, quod vectura solvatur pro impositis tantùm rebus, & infantem in hac specie nunquam fuisse impositum, licèt mater imposita sit, est enim partus, antequam edatur, mulieris portio vel viscerum *l.* 1. §. 1. *ff. de insp. ventr.* editus verò pars esse desinit & per se spectatur *d. l.* 1. §. 1. & ita intellige *l.* 10. §. *ult. ff. de usurp. l.* 26. *ff. de V. S. l.* 42. *ff. de Evict.* Ad *l.* 73. *ff. de legat.* 2. quæ obstare videtur, respodet *Pac.* Εναντιοφ. *Cent.* 5. *q.* 36. *in fin.* Altera *Castrensis* ratio est, quod infans per id tempus quo per matrem lactatur unum & idem cum matre corpus æstimetur. Idem de mancipiis in nave mortuis quod ad vecturam pro iis non solvendam prædicatur in *l. ult. pr. ff. de L. Rhod.* quamvis *Ben. Strach. Tr. de Navib. P.* 3. *n.* 17. *& seqq.* hic inter tres distinguat casus, quos ibi videre licet.

XIII.

Forma navis pro varietate specierum varia est: Aliarum enim navium solet esse forma oblonga & ovalis *l.* 2. *ff. de capt. & postlim.* qualis plerumque & marinarum & nonnullarum in flumine navigantium: Aliarum æquè latè patens, qualis communiter est earum navium, quibus peregrinantes, merces, currus & equi trans flumen transvehuntur vulgò die Fähre: Aliarum longa sed non ovalis, qualis est plerumq; navium fluviatilium, vulgò ein Nachen oder Kahn *l.* 1. §. 6. *ff. de exerc. act.* Aliarum in fronte præacuta, in calce verò obtusa, cujusmodi genus navigii German: vocatur ein Prahm / & quæ sunt aliæ & ferè innumerabiles navium formæ, quas longo recenset ordine *Scheff. de mil. nav. l.* 1. *&* 2. Cæterùm ut naves, imprimis bellicæ, formatenus bonæ sint, tria requiri docet, *Forma.*

idem l. 1. *c.* 5. magnitudinem, levitatem, & robur. In magnitudine attendendum, ne vel nimia sit vel nulla: Nam utrumque est inutile, quia minima navigia à fluctibus facilè subvertuntur, maxima vix regi possunt. Post magnitudinem observandum ne sint graves, sed ut flecti facilè & celeriter circumagi queant: Cujus rei causa in bellicis navibus prima est, ut hosti profligato promptius instare, adeoque meliùs prosequi victoriam possimus, quod ferè impossibile est, si navigia sint graviora. Altera est, ut si fugam suadeat vel usus vel necessitas, meliùs servari queamus, vel ex mediâ fugâ naves vircumagere, & hostes incompositè subsequentes adoriri: Ad hanc levitatem impetrandam pertinet, ut, nec subitò, cum cæsa sunt, nec indiscriminatim quævis ligna capiantur, arida enim primum esse oportet è quibus debent fieri *Cæs. lib.* 1. *bell. Civ.* quæ res eò quoq; prodest ne navigia dehiscant *Veget. l.* 4. *c.* 36. deinde etiam non quævis ligna capienda sunt, cùm ob nativam gravitatem, alia propter causas alias non sint idonea. Sylvestrem laricem & pinum domesticam & abietem commendat *Veget. lib.* 4. *c.* 34. Robur sive firmitudo obtinetur, cum & materia certo tempore cæditur, & naves bene compinguntur & obliniuntur studiosè, nam materia in tempestivè cæsa facilè à vermibus pervoratur: Tempus ad cædenda ligna opportunum denominat *Veget. lib.* 4. *c.* 35. Compactio quondam ut & hodie clavis fit ferreis, pro quibus æreos adhibendos censet *Idem l.* 4. *c.* 34. quia æs non ita facilè rubigine in aquis consumitur sicut ferrum, de quibus omnibus latè *Scheff. suprà d. l.* Non parum quoq; formæ navium, imprimis marinarum, confert ornamenti, si ea, quæ his conjuncta sunt bene sese habeant, ut sunt gubernacula, malus, antennæ, velum

l. 44.

l. 44. *ff. de Evict.* Germanis: Tackel und Taw/ Fahnen und Flaggen/ item artemon, quem nostro quidem judicio, velum esse majori additum ab ἀρτάω assuendo rectè *Alciatus* colligit ex sat luculenta *l.* 242. *in pr. ff. de V. S. verb. adjectamento*, quâ tandem ratione *Bayssius* velum majus hoc vocubulum interpretetur, vocatur hoc velum German: das Fockseegel.

XIV.

Sicut in societatibus domesticis secundum communem Politicorum opinionem ad subsistentiam formæ certæ requiruntur personæ: ita sanè ad bene formandam navigationem, quæ suo modo considerata nihil aliud quàm privata quædam societas est, diversarum personarum opus esse adminiculis, omnibus ferè constat. Et cum suprà navigationem duplici ratione consideraverimus, nec hoc in puncto illud omittemus. Consistit igitur navigationis pro arte acceptæ forma in eo ut plurimùm, ut noverit bene imperare iis personis quæ ad ipsum navigandi actum sunt necessariæ, navem flectere, à saxis & rupibus, quantam humanâ providentiâ evitari potest, avertere, vela ventis justo tempore dare, eademque contrahere, quomodo tandem, nisi obstantibus casibus fortuitis, finis navigationis suâ sponte sequitur, qui inter alios est, navem salvam sartam, tectam, & incolumem in portum & locum destinatum transferre, de quo infrà. Alterô modô, pro ipso scilicet navigandi actu, considerata navigatio, ad sustentandam formam suam requirit suas, ut modò diximus, personas, quarum quædam sunt extra ipsam navem, neque in ea necessariæ: quædam verô in nave & omnino necessariæ. Extra navem plerumque sunt *Exercitores*,

citores, qui tamen nihilominus ad navigationem imprimis maritimam maximè requiruntur, cùm rarò quis propriis sumptibus propter navigationis incertitudinem *l. 6. C. de Off. Rect. prov.* indeque facile eventurum damnum navem præcipuè marinam vel exstruat, vel propter inopiam exstruere possit. Est autem *Exercitor* ad quem quotidianus navis quæstus pertinet. §. 2. *I. quod cum eo qui in alien.* paulò aliter eum definit *Ulp. in l. 1. §. 15. ff. de exerc. act.* ad quem obventiones & reditus omnes (navis sc.) perveniunt, sive is dominus navis sit, sive à domino navem per aversionem conduxerit vel ad tempus vel in perpetuum. Per aversionem autem navem is conducit qui confusè & universaliter sive mercede in semel dictâ non in singulas res constitutâ conducit *Gothofr. ad d. l.* German: ins groß *vel* durch die banck & hoc præterea testantur textus *in l. ult. §. ult. ff. ad L. Rhod. l. 36. l. 51. §. 1. l. 58. ff. locat.* quo sensu etiam quid emi & vænire dicitur in *l. 62. §. ult. & l. 35. §. 5. & 6. ff. de contract. empt. l. 4. §. 1. & 2. ff. de pene. & Com. rei vend.* Hujusmodi Exercitores vulgò vocantur Reeder *vel* Schiffs-freünde *Hahn. ad Wes. de exerc. act. n. 2.* & reperitur de his integer titulus in Stat. Hamb. cujus rubrica: Von Schiffs-Reedern oder Freünden. Et tantum de Exercitoribus. Sequuntur *Assecuratores*, qui etiam extra navem quidem ut plurimum sunt, attamen præsertim hodierno tempore ad navigationem, imprimis maritimam, multum conferunt, sunt verò illi qui præmiô sibi dato suscipiunt periculum rerum aliò transvehendarum. De quibus prolixiùs suo loco.

XV.

Jam de personis in ipsa nave necessariis. Imprimis hic scien-

sciendum est, omnes qui navis navigandæ causâ in navi sunt, generaliter nautas appellari, ut in *l. un. §. 1. ff. furt. adverſ. naut.* & *l. 1. §. 2. ff. Naut. Caup.* quamvis in hoc edicto per Nautam Prætor solummodò Exercitorem intelligat *d. §.* Speciali verò nomine in jure nostro passim veniunt, v.g. *Archigubernus* qui omnium gubernatorum Princeps vel Classis Præfectus de quo in *l. 46. ff. ad SCt. Trebell.* *Magister navis*, qui est is cui totius navis cura, vel (ut alii legunt) anchora mandata est *l. 1. §. 1. ff. de exercit. act. l. 3. C. de naufrag.* neque est solùm is quem exercitor præposuit sed & quem magister, & qui scit & passus est eum in nave ministerio fungi, ipse eum imposuisse videtur *d. l. 1. §. 5.* Imponitur autem locandis navibus vel ad merces vel vectoribus conducendis vel armamentis mercibusvè emendis aut vendendis *d. l. 1. §. 3.* Germ: vocatur der Schiffer/ de quo integer *tit. in Stat. Hamb.* von Schiffern und Schiffs-volcke. Et generaliter cui præcipua rerum cura incumbit, & qui magis quàm cæteri diligentiam & solicitudinem rebus, quibus præsunt, debent, hi magistri appellantur teste *JCto in l. 57. ff. de V. S.* Est & *Navarchus* de quo in *l. 6. C. de Navicul.* quem eundem cum Magistro navis putat *Strach. de Naut. P. 1. n. 7.* Hunc nostrum vulgus Capitaneum aut Caput armatæ navis marinæ Schiffs-Capitain vocat. *Peck. Comm. lib. 1. n. 1. C. de navicul. Perez. ibid. n. 7.* Est etiam *Trierarchus* qui triremibus præest *l. un. §. 1. ff. de bon. poss. ex test. mil.* Alius est *Gubernator* & *Proreta*, hic proræ insistit seu proræ præfectus est, ille puppi, & speciali nomine gubernator dicitur *in l. 11. §. 2. ff. de Publican.* German: der Steürmann / de quo *Stat. Hamb. P. 2. t. 14.* von Schiffern und Schiffs volcke *art. 18. 19. & seqq.* Alii sunt *Navicularii*

græcè *Naucleri* quos *Budæus in l. 1. §. 3. ff. Naut. Caup.* pro navium dominis seu Patronis meritorias naves habentibus, alii aliter accipiunt, vide *Strach. de Mercat. P. 1. n. 62.* & *de Naut. P. 1. n. 11.* horum meminit *Caltistratus in l. 5. §. 3. & seqq. ff. de jur. immun.* & passim L L. in *t. t. C. de Navic. seu Naucl.* Sunt etiam ναυφύλακες sive *Custodes navium l. 1. §. 3. ff. naut. caup.* & *Diætarii* quos *Gothofredus ad d. l. 1. lit. K.* putat, qui annonam navis administrant, *Ben. Strach.* autem *de Naut. P. 1. n. 12.* qui exponunt diætareos ministros in diæta deserviētes. *Alciat.* legit *Diætureos*, quasi Custodes *Diætæ*. His accedunt *Lintrarii* qui sunt lintrium exercitores, lintres autem sunt naves fluviatiles quæ remis aguntur, de quibus *d. l. 1. §. 4.* Eadem *l. §. 2.* de *Remige* & *Mesonauta* fit mentio. *Remiges* sunt, qui remos agunt, & qui interdùm remigandi ministerio mancipati sunt, quomodo hodie multi ex Christianis captivi apud Turcas, & vice versa ex Turcis apud Venetos in Galeis (uti vocant) ad remos catenis alligati sunt, qui *damnati ad Remos*, auff die Galeyen geschmiedete vulgò appellantur, vid. *Scheff. de mil. nav. l. 2. c. 2.* *Mesonauta* est vilis mancipii nomen *Bud. ad all. l.* sicut *mediastinus* domi, qui vilissima quæque ministeria obit *d. l. 1. §. 5.* & *l. fin. ff. de op. serv. Gothofr.* verò ad illam *l. 1. §. 2. ff. Naut. Caup. l. c. Mesonautam* explicat, qui medium locum tenet inter nautas summos & imos, summos, ut Proretas & Gubernatores, imos, ut remiges: *Aliis* estis, qui remigandi signum præbet. Et hæc sunt ea vocabula & officia illorum qui in navi versantur: Cæterùm adhuc plura eorum esse nomina, ut sunt *nautæ in specie tales* Bootsleute/ *Scriba* Schrivery/ *Coquus* Schiffs-Koch/ &c. abundè constat ex sæpe relato *Budæi* loco: Nobis illa nomina &

na & officia, de quibus in jure noſtro mentio fit, hic enumeraſſe ſufficit.

XVI.

Finis navis eſt ut naviget, ad hoc enim paratur inquit *Ulp. in l. 12. §. 1. ff. de Uſufr.* inde nulla culpa intelligitur, ſi navem tempore navigationis trans mare miſeris, licèt ea perierit, niſi minùs idoneis hominibus eam commiſeris *l. 16. §. 1. ff. de R. V.* vel ſi non tempore navigationis eam miſeris *l. 36. in fin. ff. eod.* vel ſi ſine gubernatore, ut eſt in *l. 13. §. 2. ff. locat. Ben. Strach. de Navib. P. 2. n. 6.* ex eo, quod navis ad navigandum parata ſit, illam navigatum mittendam cenſet, licèt naufragii periculum ſit, quod per modo *alleg. textt.* limitatum ſponte concedimus. Sed quid ſi duo ſint navis domini, alter vellet congruo tempore ad navigandum navim navigatum mittere, alter verò mallet eam in portu manere: Et præferendum illum exiſtimamus, qui re ad uſum parata uti velit, & utiliter agere recuſante ſocio, cum *Bart. in l. 35. §. 1. ff. locat.* & facit *text. in l. 25. §. 15. ff. fam. erciſc.* Finis.

XVII.

Navigationis finis triplex eſt: *Primus*, ut navis ſalva & incolumis, ſarta tectaque, & mediante hac perſonæ, merces, omnesque res vecturæ obnoxiæ de loco in locum tranſvehantur & revehantur. *Secundus*, ut apportatione mercium extranearum ſubveniatur indigentiæ humanæ, cùm omnis non ferat omnia tellus. *Tertius* ut exinde tam nautæ quàm Magiſter & Exercitor navis, ut & multi alii, ad tolerandam vitam ſuum capiant commodum & lucrum.

XVIII.

Summum autem lucrum quod ex navigatione provenit est *fœnus Nauticum Tholos. syntagm. jur. l. 22. c. 3. n. 44.* Illudque nihil est aliud quàm *usura lucratoria quæ solvitur pro pecunia trajectitia sive nautica Perez in C. t. de naut. fœn. n. 1. Pac. Ibid. n. 1.* Pecunia trajectitia est quæ trans mare vehitur periculo Creditoris & tamdiu libera est ab observatione communium usurarum, quamdiu navis ad portum non appulerit *l. 1. ff. & l. 1. C. de Naut. fœn.* Quia igitur hujus pecuniæ nauticæ periculum ipse Creditor contra juris regulas & naturam mutui, quibus damnum casus fortui ad dominum (qui hic est debitor, est enim mutuans) spectat *l. 6. C. de pign. act.* in se suscipit, in tantum ut & casus, antequam ad destinatum locum navis pervenit ad debitorem non pertineat *l. ult. C. de naut. fœn.* modò expressè adjectum sit ut transferatur periculo Creditoris *d. l. ult. & l. 2. C. eod.* modoque merces illicitas debitor non transportaverit quæ omnes confiscentur *l. 3. C. d. t.* aut legitimum consuetumvè navigandi usum non neglexerit sed servaverit, aliàs enim non liberatur debitor *d. l. ult. & Hahn. ad Wes. de naut. fœn. n 2.* Hinc fit ut in hac pecuniâ gravissimam & quidem centesimam usuram permiserit *Imp. in l. 26. §. in trajectitiis C. de Usur.* quæ pretium est periculi *l 5. ff. de naut. fœn.* cùm enim facilè fieri possit, ut amissâ nave usuras & ipsam quoque sortem amittat Creditor, æquissimum fuit ut hujus damni periculum majori lucro juxta *l 10 ff. de R. I* pensaretur, exactis usuris sc. centesimis, quæ, quod hic speciale est, ex pacto debentur *l. 5 in fin. & l 7. ff. de naut fœn* cùm tamen regulariter in stricti juris (secus enim in b. f. *l. 24. in fin. l 25. §. 1 & l 29 ff. de pos l. 54 ff. locat.*

locat. l. 121. *ff. de V. S.*) Contractibus, cujusmodi est mutuum *arg. §.* 28. *I. de Act.* usuræ non debeantur citra stipulationem *l.* 3. *C. de usur. l.* 24. *ff. de P. V.* nisi lex non pacto quidem sed personæ faveat ut Civitatibus, quibus etiam ex nudo pacto usuras creditarum ab eis pecuniarum deberi vult *Paulus in l.* 30. *ff. de Usur.* ibiq; *Gothofr. l. o.* Hæc excusatio de modò dicta periculi susceptione licèt Juri Civili obtineat non tamen facit, quò minus Jure Canonico usurarius censeatur qui naviganti mutuatur pecuniam eo quod susceperit in se periculum aliquid ultra sortem recepturus *c. ult. X. de usur.* quamvis illud de eo casu, quo prætexitur periculum ubi nullum est, vel majus quàm subest, ut lucrum majus sit ipso periculo, commodè accipi posse existimet *Perez. in C. t. de naut. fœn. n.* 6. & cum eo *Covarruv. lib.* 3. *var. c.* 2. *n.* 5. *Joan. Lupus*, & *Binsfeldius ad c. naviganti Fachin. lib.* 2. *controverf. c.* 48. Cum hac pecuniâ trajectitiâ affinitatem habet: 1. Illa quam Magister navis aut dominus mutuatur vel in totam navem, vel in partem quæ ejus est sub certis usuris, navi nihilominus aut totâ aut pro parte pro istâ pignori obligatâ, vocatur in *Stat. Hamb.* Geldt auff boddemerey nehmen und außthun/ ipsumque negotium quod inter debitorem & hujusmodi creditorem agitur uno & barbaro vocabulo Boddemerey dicitur, de quo integer *tit. in d. Stat.* 18. *P.* 2. 2. Fœnus terrenum, ubi negotianti sive mercatori datur pecunia periculo Creditoris *l.* 2. *C. de naut. fœn.* 3. Pecunia Cambialis Wechselgeldt/ quæ dari solet propter periculum itineris infesti pro pecunia in cambium transscriptâ *Hahn. ad Wes. de naut. fœn. n.* 2. 4. Præmium quod datur pro suscepto periculo Assecuratoribus, inter mercatores ex latino corruptè dici hodie solitum die Proemie.

XIX.

Effectus. Effectus navis tum demum sese exerit, quando personæ vel res invectæ & illatæ salvæ incolumesque ad locum destinatum sunt deportatæ. Navigationis verò effectus non unus est: *Primus* cum secundo illius fine ferè idem est, hoc enim vel maximè operatur navigatio, ut humana sublevetur indigentia: *Secundus* effectus est ut propter obligationem ex ea natam producat: I. *Actiones*, quarum prima est *Exercitoria*, quæ est *actio personalis* (oritur enim ex contractu cum Magistro navis inito *l. 1 pr. ff. de exerc. act.*) *certâ qualitate à Prætore aucta* (nimirum hac, quod illi qui cum Magistro navis contrahunt obligationem & actionem acquirant adversus exercitorem, secus ac Jure Civili, quo alteri per alterum non acquiritur obligatio *l. 11. ff. de O. & A.*) *quâ is vel hæres ejus* (*l. 4. §. 4. ff. de exerc. act.*) *qui cum Magistro navis secundùm præscriptam formam* (*l. 1. §. 12. l. fin. ff. d. t.*) *contraxit, agit adversus exercitorem ejusq; hæredem* (*l. 4. § 5. ff. eod.*) *in solidum* (*l. 1. §. fin. ff. eod.*) Hanc, ut & institoriam actionem (quas non tam actiones quàm qualitates actionum vocat) ipso naturali jure niti probat *Grot. de I. B. & P. l. 2. c. 11. n. 12. & 13.* vel ideo, quod per hominem alterum obligemur, si constet de voluntate nostrâ qua illum elegerimus. Datur, ut modò dictum, actio in exercitorem, si quid cum Magistro navis contractum sit, in eam tamen rem cui præpositus est *l. 1. §. 7. ff. de exerc. act. l. fin. ff. eod.* præpositio enim legem dat contrahentibus, extra quam si contrahant, æquum est exercitorem non teneri *d. l. §. 12.* Etiamsi mulier Magistrum navi præposuerit *l. 4. C. d. t.* non enim mulier obligatur pro Magistro, ut dici possit locum esse Vellejano SCto sed per Magistrum

Pac. in

Pac. in C. d. t. Est tamen electio, utrum exercitorem an magistrum navis quis convenire velit, nam ut exercitor Prætoriâ, ita magister ex suo contractu directâ Civili tenetur l. 1. §. 17. ff. eod. Sed è contrario exercenti navim adversus eos, qui cum Magistro contraxerunt actionem Prætor non pollicetur, quia non eodem auxilio indiget, cùm Civilibus actionibus aut ex locato, si merces intervenit, aut mandati, si non intervenit, l. 1. in fin. ff. Mand. adversus Magistrum agere possit. Cùm etiam hæc actio exercitoria sit ex contractu l. 1. pr. ff. de exerc. act. datur & in hæredes exercitoris & hæredibus, imò cùm sit rei persecutoria perpetuò competit l. 4. §. ult. ff. eod. Datur in solidum hæc actio, adeò ut si plures navem exerceãt, cum quolibet eorum in solidum agi possit l. 1. §. fin ff. eod. ne in plures adversarios destringatur, qui cum uno contraxit, quamvis hoc non adeò simpliciter procedat: aut enim omnibus navis administratio & cura in solidum pro indivisa est relicta, & omnium nomine competit actio: aut pro partibus diversis plures constituti sunt Magistri, & tunc unius tantùm nomine conveniri potest exercitor, nisi hoc casu expressè sub hac conditione præpositi fuerint, ne unus absque altero contrahat, quo modò nulla datur actio adversus constituentem l 1. §. 14. ff. de exerc. act. Neque facit, quò minùs hæc actio suo modo in solidum detur, l ult §. pen ff. naut. caup. Quæ unumquemque pro parte qua navem exercet convenirivult, loquitur enim hæc de actione in factum, quæ est in duplum ex quasi delicto exercitoris, cui imputatur quod malorum hominum operâ in navi utatur: Tenetur igitur quilibet exercitor ex suo quasi delicto pro sua parte juxta d. l ult. §. pen. ex contractu autem Magistri in solidum juxta d. l. 1. §. ult. ff. de exerc.

exerc. act. quamvis Vir ille Summus & naturalis æquitatis ſtudioſiſſimus *Hug. Grot.* malè Rom. LL. introductum eſſe cenſeat, ut ex facto Magiſtri exercitores in ſolidum ſinguli tenerentur, nam hoc nec naturali æquitati convenire, quæ ſatis habet, ſi pro ſuis ſinguli partibus conveniantur, nec publicè utile eſſe exiſtimat, quippè quod hoc abſterrerentur homines ab exercendis navibus, ſi metuant ne ex facto Magiſtri quaſi in infinitum teneantur: Atque adeò apud Hollandos, vbi mercatura pridem maximè viguit & nunc & olim Legem illam Romanam obſervatam non eſſe, imò contrà conſtitutum, ne exercitoria etiam univerſi amplius teneantur quàm ad æſtimationem navis & eorum quæ in navi ſunt, memorat *l. 2. de I. B. & P. c.* 11. §. 13. Illud hìc non prætermittendum, ſi ſolidum ab altero exactum fuerit, cum altero agi non poſſe, cùm enim hoc ſolidum rei perſecutionem contineat, eſt actio rei perſecutoria, & unius ſolutione omnis tollitur obligatio *l.* 1. §. *pen. ff. de exerc. act.* quoniam eadem res, eodem tempore ſæpius alicui abeſſe non poteſt *Iaſ. in* §. *pœnales I. de Act. n.* 21. *Bachov. tr. de act. D.* 5. θ. 14. Addendum & hoc, quod, ſicuti nulla in æternum ſocietatis coïtio eſt *l* 70. *ff. pro ſoc.* & ſocietas eo uſque manet, donec in eodem ſenſu perſeveraverint ſocii §. 4. *I. de ſociet.* nemoque invitus in communione vel ſocietate manere cogatur *l. ult. Comm. divid.* Ita etiam exercitores, inter quos navis vel ſine vel cum affectu ſocietatis communis eſt, ideoque diverſo reſpectu vel Communionem vel Societatem contraxiſſe videntur *l.* 34. *l* 38 *ff pro ſoc l* 2. *ff. Com. divid. Weſ. ff. pro ſoc. n.* 1. hanc vel communionem vel Societatem initam pro lubitu, modò citra fraudem tertii *arg.* §. 4. *I. de ſociet.* diſſolvere poſſunt: Et hoc in caſu

casu provisum est in *Stat. Hamb. tit.* von Schiffs-Redern und Freunden *artic.* 1. hunc in modum: Haben etzliche Redere ein Schiff zusammen / und will einer von dem andern / der von dem andern sich scheiden wil / der sol das Schiff setzen beyde geldt und tag / und der ander soll kiesen innerhalb 14. tagen / und also sollen sie geschieden seyn. Tantum de actione exercitoriâ.

XX.

Deinde navigationis (quamvis & aliorum) causâ introductum est, Edictum, *Naut. Caup. Stab.* Ex quo adversus nautas h. e. exercitores, (illi enim hoc edicto isto vocabulo veniunt *l.* 1. §. 2. *ff. Naut. Caup.*) duplex datur actio: *Prima* est adversus Nautas, qui res alicujus salvas fore receperunt, easque restituere recusant *l.* 1. *pr. ff. d. t.* quæ personalis est, ex quasi contractu, reique persecutoria, ideoque in hæredem & perpetuò datur *l.* 3. §. 4. *ff. eod.* Hæc autem obligatio, quæ hìc ex qs. contractu seu fictâ conventione oritur, ex rei receptione inducitur. *Hahn. ad Wes. d. t. n.* 5. Et receptæ res esse videntur, etsi non expressim custodiæ ipsorum assignatæ sint, sed solum immissæ *l.* 1. §. *fin. ff. d. t.* Ipso enim factô qui immittit, testatur se suaque fidei custodiæque nautæ committere *l.* 1. §. 1. *ff. eod.* & is silentio suo atque exercitio quasi profitetur, se suamque nauim idoneam esse cui res fictò credantur. *Wes. ad d. t. n.* 5. Ut tamen hac actione teneantur nautæ, requiritur: 1. ut quà tales recipiant, quia propter improbitatem istiusmodi hominum reprimendam propositum est hoc edictum *l.* 3. §. 1. & 2. *ff. d. t.* 2. ut ab iis revera quid sit receptum in navem *l.* 1. §. 6. *eod.* Receptum autem hic dupliciter dicitur *l.* 1. §. *ult. h. t.* 1. si res ipsis scientibus assignatæ sint ad custodiendum, 2. si solùm immissæ sint ipsis ignorantibus, quamvis posterius *gloss.* 3.

neget, quod æquius videtur *Hahn. 3. n. 5.* Excipiuntur etiam casus, quibus nautæ ex hoc qs. contractu non obligantur: 1. Si protestati sint se nolle rem servare, & consenserunt vectores *l. ult. pr. ff. h. t.* nam si dissenserint, ex re immissâ nihilominus oritur obligatio, *arg. d. l. 1. §. fin. eod.* 2. Si quidem non protestati sint, sed res immissæ casu fortuito v. g. naufragio perierint *l. 3. §. 1. Ibi. nisi quid damno fatali. h. t.* Venit porrò in hanc actionem ex qs. contractu, non tantùm lata & levis, sed etiam levissima culpa, facit pro hac sententia 1. *l. 3. §. 1. ff. h. t.* ubi *JCtus* ait, venire in hanc actionem quæ non veniunt in actionem locati, in qua regulariter culpa levis præstanda est *l. 1. §. 2. ff. Commod.* 2. oppositio inter hanc actionem, in factum, & actionem locati. 3. Quod in *d. l. 3. §. 1.* porrò dicatur teneri ex hoc edicto eum qui aliquid recepit etiamsi sine culpa ejus res perierit, excepto solo casu fortuito. E. necessum teneri omnes hoc edicto, & consequenter nautam & de levissimâ culpa *Bach. in* Παῶλος *ad h. t. n. 3.* Tenentur etiam nautæ de omnibus rebus receptis custodiæ nomine, licèt mercedem accipiant non pro custodiâ sed ut trajiciant vectores, quod iniquum videri non debet, cùm & fullo & sarcinator custodiæ nomine ex locato teneantur, quamvis non pro custodia sed pro arte & operâ mercedem accipiant *l. 5. ff. d. t.* Et hæc est prima actio ex hoc edicto.

XXI.

Altera similiter adversus Nautas datur, si ab illis quorum operâ & ministerio utuntur in navi furtum factum aliudvè damnum injuriâ datum sit, quæ actio personalis est ex qs. delicto, honoraria, in factum, perpetua, & in duplum

plum ejus quod damni datum est. *l. 7. §. 1. ff. Naut. Caup.* ubi vel ideo, quod pœnalis sit, in hæredem transire negatur §. 1. *I. de perpet. & temp. act. l.* III. *ff. de R.I.* Hæc tamen non est ex qs. delicto, nisi quando operâ hominum, qua usus est nauta, res immissa furto ablata vel damnum in ea datum sit §. *fin. I. de obl. ex qs. delict.* Si enim ipsius nautæ culpâ res periit aut damno affecta, is ex vero delicto tenetur, quod probatur expresso textu *d.* §. *ult. verb. si modo ipsius nullum est maleficium*, & idem hodiè observant *Stat. Hamb.* quæ *tit.* von Schiffern und Schiffs-volcke/ de hoc *artic.* 34. ita disponunt: Es soll ein jeder Schiffer auff die Garnehring / Stawung der Güter / und was demselben anhengig/ fleissige auffacht haben/ damit des Kauffmanns Güter keinen schaden leiden mögen: Entstunde daranß schade/ oder die güter von dem Schiffer/ oder Schiff-volck verringert würden / so soll der Schiffer den schaden dem Kauffmann / der denselben erlitten / von dem seinigen zu erstatten schuldig seyn/ &c. Cum hac actione convenit illa quæ proponitur in *l. un. furt. adverſ. naut.* quamvis in hoc differat quod in illa tantùm furtum *d. l. un. pr. ff. d. t.* in hac autem etiam damnum veniat *l.* 5. §. 1. *l. 7. pr. ff. Naut. Caup.* Item antiqua illa *actio Oneris averſi*, quæ itidem in nautam dabatur in cujus nave onus interversum aut surreptum esset, competebat etiam ob id, quicquid de casibus fortuitis conveniſſet, v.g. cum locator onus in se recepisset, &c. dabatur hæc conductori adversus locatorem *l.* 31. *ff. locat.*

XXII.

Non solùm, ut modò dictum, Prætoriâ, sed & Civili actione contra exercitorem nautamvè agi potest, si enim merces intervenerit ex locato vel conducto: Et si tota navis locata sit, qui conduxit ex conducto etiam de rebus quæ desunt agere potest: Si verò res perferendas nauta

conduxit, ex locato convenietur: sed si gratis res receptæ sint, depositi agi potest *l.* 3. *§.* 1. *ff. naut. caup.* Sed cum hæ actiones ad reprimendam improbitatem hujusmodi generis hominum non sint sufficientes, Prætoriæ illæ inventæ sunt. Secundùm mores communes etiam ob merces avehendas inter nautam vulgò befrachteren/ & mercatorem befrachtern/ actio locati conducti datur, & tenetur mercator de mercede seu vectura german: Fracht/ etiamsi merces deteriores redditæ sint, modò id factum sit sine culpâ ipsius nautæ. *Stat. Hamb. tit.* Von befrachtern/ *art.* 1. Item, res invectæ & illatæ in navi conducta pro vectura navis tacitè sunt obligatæ *Strach. Tr. de Nav. ibiq; Dd. alleg.* cum quo conveniunt *Stat. Hamb. art.* 2. *d. t.* Qui etiam navim totam conduxit, neque mercibus implet, de tota tenetur vecturâ, *art.* 3. *d. t.* idem juris & de parte navis conducta *art. ult. d. t.* Neque solummodò iis, quorum res in navim receptæ sunt, datur adversus exercitorem actio, sed & ipsi exercenti, non quidem adversus eos qui cum Magistro contraxerunt, sed adversus Magistrum competunt actiones Civiles, aut ex locato si merces interierint, aut mandati si non interierint *l.* 1. *in fin. ff. Mand. l.* 1. *§.* 18. *ff. de exerc. act.* Quamvis exercitori extra ordinem aliquando succurri posse testetur *d. l.* 1 *§.* 18. quod *Bachov. ad Wes. d. t. n.* 6. de succursu per modum restitutionis, ubi Magister non est solvendo, intelligit, à quo tamen dissentit, *Hahn. d. l.* qui vix hic accommodari posse restitutionis terminos autumat, ideoque putat succurri per implorationem officii Judicis *arg. l.* 7. *ff. Mand. l.* 17. *ff. de reb. cred. arg. l.* 2. *ff. de instit act.* adeoque tunc demum teneri exercitorem, quando Magistratus hoc nomine fuerit imploratus, non ipso jure: quod Prætor nõ possit tollere.

tollere Jus Civile directò sed per circuitionem, si coram eo querela interponatur de Civilis juris iniquitate *arg. l. 7. §. 1. ff. de I. & I.* hactenus *Hahn.*

XXIII.

Effectus navigationis etiam in eo se non parùm ostendit, quod navibus & nautis nonnulla præ aliis concessa sint privilegia. Navi servitutem imponi non posse, ut, cum portui se applicuerit, merces meas semper deferat, & illis oneretur, acriter defendit *Stracha de Navib. P. 2. n. 20.* Nonnullas quoque naves, quibus Potentiorum insignia & tituli affixi fuêre, à publicâ necessitate, id est, oneribus publicis, necessariâ profectione, & transvectione publicæ annonæ excusatas fuisse, satis colligitur ex *l. 1. C. de Nav. non excus.* Principem enim navem ab his eximere posse quis dubitat? vide *Perez ad d. t. n. 6.* Item quasdam à vectigali permissu Principis exemptas esse, testatur experientia & *Perez in C. d. t. n. 8.*

XXIV.

Nautæ quoque qui in Classibus sunt, uti, Remiges, Vigiles, Navarchæ & Trierarchæ, habent sua privilegia: Gaudent enim iisdem cum aliis militibus beneficiis in *testamentis ordinandis l un. §. 1. ff. de bon. poss ex test. mil.* ratio ibi additur, quia in classibus hi omnes milites sunt: militibus autem multa circa testamentum concessa esse privilegia satis superque constat ex *t. t. ff. I. & C. de testam. mil.* tum etiam *Recess. Imp. de Anno 1512. tit.* von Testamenten *§. 2.* Excusantur etiam à muneribus publicis Naviculari, qui annonæ urbis serviunt, cùm non sit alienum dicere, etiam hos Reip. causâ, dum annonæ urbis serviunt,

abesse *l.* 5. §. 3. 4. *& 5. ff. de jur. immun.* Singularis etiam his Navicularіis debetur securitas *l. nullam vim* 3. *C. de navicular.* Rapina, quæ illis fit gravius quam alias & quidem quadrupli pœna coercetur *l.* 5. *C. eod.* Illi verò Navicularii, qui magnam partem patrimonii navigationi contulerunt intra quinquennium muneris publici vacationem habent *l.* 5. *ff. de Muner.* Licet & Navicularіis suum habere Collegium *l.* 1. *pr. ff. quod cujuscunque univers. l. pen. in fin. ff. de jur immun.* Imò hodiè adhuc aliquod quasi corpus navicularіorum esse, cujus Caput Capitaneum vel Admiralem vulgus vocat, affirmat *Perez. in C. t. de Navicul. n.* 7. *per l.* 1. *C. d. t. & l.* 3. *cum* 8. *C. de Vectigal.* non absimilia huic sunt Collegia Nautarum, quæ passim in Civitatibus mari adjacentibus instituuntur, vulgò Schiffer-Gesellschafft/ de quo videre est in *Stat. Hamb. tit.* von Schiffern und Schiffsvolcke *artic.* 25.

XXV.

Porrò navigationis effectus in eo est ut nautæ merces in navi corrumpentes, bonis putrefactas commiscendo, vel v. g. aquas vino affundendo, graviter puniantur O. R. de Anno 1500. von den Fuhrleüten der Weine/ Reform. Pol. de Anno 1548. tit. von den Schiffern und Fuhrleüten. Policey-Ord. de Anno 1577. tit. eod. Ultimus denique effectus in hoc consistit, quod nauta cogi possit navigare, æquè ac hospes hospites recipere postquam hospitium aperuit. *Bart. in l.* 1. §. 1. *ff. Naut. Caup.* Est enim juris manifesti navim navigatum mittendam esse licèt naufragii periculum sit, navis quippe ad hoc paratur ut naviget, non ut in portu hæreat *l.* 12. *ff. de usufr.* vide *Strach. de Naut. P.* 3. Idcoque curare debent Judices ut nautæ vento prosperò navi-

navigationem suscipiant, & si eam detrectent, eos omnino compellant & abigant, ubi causa publica urget *Perez in C. de Navicul. n.* 38. Neque suprà dictis obstat quod in *l.* 1. §. 1. *ff. Naut. Caup.* dicitur in eorum arbitrio esse ne quem recipiant, illud enim accipiendum de eo, antequam excipere cœperunt, postea non item, ut notat *Bart. in l. un. ff. furt. adverſ. naut. l.* 3. §. 1. *ff. de Receptis.*

CLASSIS III.

Classis III.

Continens

Navis & Navigationis Affectiones, Affinia, Concomitantia & Contraria.

Thesis I.

NAvis & Navigationis pro actu sumptæ (ipsa enim ars navicularia hujusmodi non patitur) affectiones sunt: quod aliquando vendantur & emantur *l.* 36. *ff. de Evict.* Conducantur & locentur *l.* 13. §. 1. *ff. locat.* Legentur, & tum ipsa navis *l.* 88 §. 2. *ff. de legat.* 3. tum ejus ususfructus *l.* 12. §. 1. *ff. de usufr. l.* 10. §. 1 & 7. *ff. quib. mod. ususfr.* Porrò naui nihil tam affine est quàm Currus, sicut enim illâ in aquis, ita hoc in terrâ utimur, hinc Veteres ipsam navem aliquando currum appellasse suprà θ. 3. *Cl* 1 ex *Scheff. de mil. nav.* monuimus. Inde sponte sequitur cum navigatione vecturam illam terrestrem maximam habere communionem, æquè ac fœnus nauticum cum terreno suprà diximus. Affectiones & Affinia.

II.

Concomitantia Navis & Navigationis hodiè solent esse: *Vectigal, Assecuratio & Jus stapulæ.* Concomitantia.

III. Ori-

III.

1. Vectigal. Origo & institutio vestigalium inde cœpit, quod viarum regiarum, maris & fluminum tutela protectiovè Reip. incumbat. *Hahn. ad Wes. tit. de publ. n. 4.* Ille autem non donat qui necessariis oneribus succurrit *l. 21. ff. de donat. int. vir. & uxor.* quare qui receptô in se onere tuendæ navigationis juvandæque per ignes nocturnos & brevium signa vectigal æquum imposuerit navigantibus, nec contra jus Naturæ nec Gentium faciet *Grot. de I. B. & P. l. 2. c. 3. §. 14.* modò onus hoc ad illas merces præter euntes aliquem habeat respectum, aliàs enim illud mercibus istis imponi nulla æquitas patitur. *Idem l. 2. c 2. §. 14.* Multò minùs ipsum jus constituendi vectigalia Juri Civili & Statutis Imperii refragatur. Et cum Vectigal propriè sit *quod fisco vel Reip penditur tantùm portorii nomine i e pro mercibus quæ invehuntur & evehuntur in itinere vel pontis transitu*, Germ: Zoll *Hahn. d. t. n. 2* imprimis sciendum illud non posse institui nisi ab eo, qui hoc jus Majestatis habet *l. 10 ff. de Publican.* unde non immeritò vectigalia, quæ vulgò telonia appellantur, Regalibus annumerantur *2. Feud quæ sint regal.* Neque obstat quod aliquando ad Imperatoris Fiscum pertinere dicantur, ut in *l. 6. C. de Vectigal.* & *l. 17. §. 1. ff. de V. S.* hac enim ratione vectigalia non sunt de Regalibus Majestatis, sed de Regalibus Fisci *Bocer. de Regal. l. 2. n. 183.* Hic verò Majestatis Regalibus vectigalia apponimus quod ad potestatem tribuendi Principi, Comiti, Baroni, Nobili aut Reip. alicui jus exigẽdi vectigal, quippe cùm hanc potestatem solus Imperator concedere possit, non alius quisquam *l. 10. ff. de publican l. 2 & t. t. C. vectig. nov. instit.* Et ita quidem sentiunt Legistæ: Quorum incogi-

cogitantiam miratur *Lampad. de Rep. Rom. Germ P. 3. c. 14. §. 17.* & eos in cassum laborare ait *Hypp. à Lap. P. 1. c. 15.* qui solum Imperatorem nova vectigalia erigere vel aliis permodum privilegii erigendi vectigalia licentiam concedere, nostroque adhuc tempore vectigalia ad jura Imperatoris pertinere statuunt, quamvis enim comitiis non subsint, non tamen soli Cæsari, sed Cæsari & Electoribus simul competit vectigalia instituere, & instituta augere. *Capit. Ferdinand. II. §. J.* Mayst: solten vnd wolten. & §. Und währe es sache. Recess. Imp. de Anno 1521. § Weiter als wir jetzo. & de Anno 1576. §. Weiters seind wir auch. Hæc tamen *d. Capit.* verba de non lædendis Electorum juribus circa vectigalia minimè in tantùm sunt extendenda, ut libera sit Cæsari facultas derogandi reliquorum Principum vectigalibus: Utique enim illis per Capitulationes cautum est universali illâ promissione de Principum aliorũque Ordinum juribus haud minuendis; Nec enim immunitates à vectigalibus Principum possùnt temere cui quam concedi citra jurium bonorumque Principum detrimentum: Soliti quidem sunt jam aliquot seculis immunitates à vectigalibus solvendis Cæsares concedere, potueruntque id ipsum jure optimo: Verùm enim verò, erant tum temporis vectigalia omnia vel certè potissima quæque in patrimonio publico Imperii, atque adeò quadantenus solis Cæsaribus propria; Hodie verò longè dispar est ratio, quoniam vectigalia omnia in privatam possessionem Ord. Imp. concesserunt, quem in modum differit Summus ille Politicus *Hermann. Conring. in M. S. ad Lampad.* mox in lucem prodituris. Et sanè, cùm nihil in Civilis Prudentiæ parte (teste *Lampad. P. 3. c. 11. §. 19.*) possit fieri inconcinnius, quàm Cæsaream po-

 testa-

testatem ex Digestorum & Codicis Legibus definire, non est, quare majorem hac in parte Juri privato quàm publico autoritatem attribuamus.

IV.

Licèt verò Statuta seu Recessus Imperii in ipsâ Vectigalis constitutione prævaleant, tamen Jus Civile privatum à vectigalibus non adeò est alienum, ut ibi nihil loci reperiat. Certè enim quantitas cujusq; vectigalis præstandi definitur in LL. Fuit illa Olim quidem octava pars ejus rei, pro qua vectigalis solutio fit, & quæ exportantur vel importantur *l. 7. C. de Vectig. l. 2. C. de Eunuch.* Fuit etiam quondam vicesima hæreditatum & eorum qui manumittebantur *l. fin. C. de Edict. D. Hadrian.* Imò quinquagesima, tandem etiam Centesima *Cujac. obs. 6. c. 28.* Verùm cùm in omnibus Vectigalibus consuetudo sit spectanda maximè *l. 4. §. fin. ff. de Publican.* hodiè talis est, ut ferè passim à vectigalis octavâ sit recessum, & plerumq; minus solvatur *Hahn. ad Wes. h. t. de Publican. n. 5.* Neque solùm quantitatem sed & personas & res præstationi vectigalis obnoxias Juris Civilis recensent textus: De personis regula generalis est, quod quilibet ad vectigaliũ præstationem teneatur *l. 6. & 7. C. de Vectigal.* nisi propter speciale quoddam privilegium excipiatur. Excipitur autem: 1. Fiscus *l. 5. C. d. t. l. 9. §. fin. ff. de Publican.* 2. Navicularii annonæ servientes *l. 5. §. 3. ff. de jur. immun. l. 9. in fin. C. de Vectigal.* 3. Præsides Provinciarum, Principes, Cameræ Parlamentorũ Consiliarii, Assessores, Fiscales, Senatorii & similes O. R. Zu Augspurg de Anno 1500. §. Item, sollen Chur- Fürsten/ *Hahn. t. de Publican. n. 4.* nec non legati externarum gentium, quamvis non simpli-

simpliciter per distinguentē *l.* 8. *C. de Vectigal.* 4. Hospitalia, Ecclesiasticæ personæ, & ipsæ Ecclesiæ in rebus propriis, in quibus nulla exercetur negotiatio *c. quanquam de Censibus in* 6. Professores Academiarum, & omnes qui literis dant operam in Academiis, earumque membra, ratione librorum aliarumq; rerum propriarum quas habent studiorum causâ, *arg. Auth. habita C. ne fil. pro patr. Rebuff. de privileg. Schol. priv.* 146. *n.* 1. *&* 2. *Perez. de ju. publ. p. m.* 104. 5. Aulæ Domestici & qui militiam sequuntur & officiis annexam habent dignitatem & Nobiles omnes. *Idem cit. loc.* Has tamen prædictas personas privilegiatas immunitas non liberat à rerum professione, sed ad pœnam evitandam eas profiteri tenentur *l.* 4. *§.* 1. *l. fin. §.* 3. *ff. de Publican.* quo nomine tutum videtur, ut istiusmodi personæ secum habeant schedulas immunitatis, Paß oder Freyzettel. *Hahn. d. t.* Tantum de personis.

V.

De rebus inspicienda est maximè consuetudo, nam earum rerum vectigal non præstatur pro quibus non est consuetum præstari *l.* 9. *§.* 6. *ff. de Publican.* Præstatur autem regulariter pro iis rebus quæ invehuntur aut evehuntur, vel importantur aut exportantur *Wes. d. t. n.* 2: idque negotiationis causâ: Nam 1. excipiuntur eæres, quæ proprii usus causâ invehuntur, de quibus jure Civili vectigal non datur *l.* 5. *C. de Vectigal.* quod tamen moribus non observatur: 2. Quæ ruris exercendi gratiâ vehuntur *d. l.* 5. 3. Res exercitui paratæ *l.* 9. *§.* 7. *ff. de Publican.* ut sc. ex hac ratione ad commeatum castrensem excitentur mercatores *Hahn. d. t. n.* 6. adde *Recess. Imp.*

de Anno 1530. §. Ferner ist für gut angesehen/ & *de Anno* 1532. §. Und nach dem die hohe 4. Navis quæ hostium vel piratarũ timore portui alicui se applicuit, ibi vectigal non debet Dd. *in l. fin. §. 8. ff. de Publican. Strach. de navib. P. 2. n. 26.* Cæterùm qui hoc privilegium exemptionis neque ratione personarum neque rerum habent, vectigal sub pœna commissi solvere tenentur, quæ res commissæ fisco vendicantur *l. 14. l. fin. §. 12. ff. de Publican.* Recess. Imp. de *Anno* 1530. §. Wiewol auch die Abschiede. Excipiuntur tamen nonnulli casus, ubi etiam propter non solutum vectigal res non incidit in Commissum: 1. Si pupilli non statim solverint, modò tamen intra 30. dies vectigal solvant, *l. 7. §. 1. ff. de Public.* 2. Si minores nõ solverint *l. 16. §. 9. ff. eod.* 3. Si dolus absit, & ignorantiâ sive errore probabili vectigal non fuerit solutum, quo casu tamen pœna est duplum Vectigalis, ein gedoppelter Zoll *d. l. 16 §. 10.* Cui non contrariatur *d. l. §. 5.* ubi quis incidere dicitur in pœnam vectigalis (commissi sc.) etiamsi se ignorasse asserat, nam restringendus est *d. §. 5.* ad errorem non probabilem *Hahn. d. l.* 4. Si professus quis sit vectigal, & ipsi hoc remissum sit, sive Publicanus non exegerit *d. l. 16. §. 12.* 5. Si intra quinquennium Publicanus res commissas non vindicaverit, aut si post illud tempus sine dolo malo perierit *l. 2. C. de Vectigal.* 6. Si ob adversam tempestatem onus exponitur *d. l. 19. §. 8.* 7. Si absit Publicanus, & ideo quis deposuerit vectigal *arg d. l. §. 3.* 8. Si illicitè instituta & injusta sint vectigalia, tum enim, quod exactum, injuriam passis cum altero tanto exsolvi debet *l. 9. §. 5. ff. de Publican. l. 3. C. vectig. nov. inst. non poss.* 9. Si militares personę sint *l. 3. C. de Vectigal.* quibus tamen ipsum portorium non remittitur *l. 7. C. eod.* 10. Si socius

rem

rem communem etiam consensu & voluntate socii non profiteatur, quod ad partem illam socii. *l.* 8. *in fin. ff. de Publican.* Vide plura apud *Richt. in Comm. ad Auth. habita, C. ne fil. pro patr. disp.* 3. *p.* 44. *Carpz. P.* 4. *C.* 41. *D. fin.* Omittimus jam hìc quæstionem illam non ita pridem in Illustri hac Academiâ publicè agitatam, utrum res commissę sint periculo domini an verò vectoris, actum enim ne agere videamur, tantum de vectigalibus παρεργῶς nos dixisse sufficiat.

VI.

Sequitur jam alterum ex Concomitantibus, nempe *Assecuratio*: Quæ est, *Conventio* (*Hahn. ad Wes. t. de P. V. n.* 4.) *Contractus* (*Grot. de J. B. & P. l.* 2. *c.* 12. §. 23.) *avertendi periculi, seu, quo quis præmio sibi dato suscipit periculum rerum aliò transvehendarum*. Paulò accuratior & plenior videtur esse definitio *Ben. Strach. de Assecur. p. m.* 37. *n.* 46. *Assecuratio est alienarum rerum sive mari sive terrâ exportandarum periculi susceptio certô constituto pretio*: & consequenter hi sunt *Assecuratores qui alienarum rerum sive mari sive terrâ exportandarum certo pretiô constituto seu receptô periculum suscipiunt*: Etsi enim suscipi gratis queat, ubi similis est qs. gratuitæ donationi, communiter tamen fit pro præmio aliquo. *Hahn. cit. loc.* Hæc conventio societati civili non solùm valde est utilis, quod mercatores ita audeant merces suas ex uno loco ad alium transportare majori cum securitate; verùm etiam justa & licita: Tùm ex conditionibus ipsi cum contractibus aliis, præcipuè innominatis, communibus, potest enim quis ex pacto periculum in se suscipere *l.* 7. §. 15. *ff. de pact.* & quod quis stipulari

2. Assecuratio.

possit assecurationem ab alio est *textus in l.* 10. *ff. de V. O.* susceptio namque periculi non reddit conventionem illicitam, nisi aliàs sit illicita, ut patet ex *c. fin. X. de Usur.* & in multis contractibus liquet, ut *in l.* 31. *ff. locat. l.* 36. *ff. eod.* & *d. l.* 7 §. 15. *ff. de pact. l.* 39. *ff. Mand. l.* 1. & 10. *ff. de peric. & Com. rei vend.* quibus adde *Strach. de Assec. p. m.* 34 *n.* 44. & *Dd. ibi allegat.* Tum etiam 1. quod præmium sit æquale periculo quod suscipitur tempore contractus, & ex communi æstimatione petendum est. 2. Semper sit de damno sub ratione incerti, omnino enim nullus erit hic contractus, si contrahentium alter, rem, de qua agitur, aut salvam, quò destinabatur, perveniisse, aut periisse sciverit, idque non tantum ob paritatem, quam exigit contractuum permutatoriorum natura, sed quia propria materia hujus contractus est damnum sub ratione incerti *Grot. d. I. B. &* P. *l.* 2. *c.* 12. §. 23. Porrò cùm modò Assecurationem Contractum nominaverimus, sciendum eum inter innominatos à *Dd. referri*, consentit *Bald. in l.* 1. *n.* 4. *C. de Sum. Trinit. Strach. de Assecur. Hahn. ad t. de* P. *V. n.* 4. *Petr. Satern. de Assec. Lesf. c.* 28. *d.* 4. sed quia variæ contractuum innominatorum sunt species *l.* 5. *ff. de* P. *V. t. t. de æstim. & t. t. de Rer permut.* Assecuratio ex parte dantis est contractus innominatus do ut facias, ex parte facientis verò, facio ut des, suscipio enim periculum ut des, & tu das præmium ut ego periculum sustineam *Strach. d. loc.*

VII.

Cæterùm Assecurationis Contractus inter quoscunq; fieri potest, quibus cum commercium est licitum, ideoq; inter Christianos & Judæos, cũ quibus regulariter omnis contra-

contractus omneque commercium est permissum (illis tantùm exceptis quæ expresè reperiuntur prohibita) *c* 14. *c*. 16. *X. de Judæ*. assecurationem esse licitam, non est quod dubitemus. Præterea obtinet hic contractus maximè in mercibus maritimis transvehendis propter frequens & ingens periculum, ista tamen ut generalis promissio de omnis generis mercibus nõ trahatur ad merces illicitas, cùm in illis nullum sit commercium §. 2. *I. de in ult. stip. Strach. de Assec. p. m.* 86. *n.* 2. non obstante *l.* 1. §. 1. *ff. de legat. præstand.* neque eo, quod verba sint universalia *l.* 61. *ff. de legat.* 3. *l. fin. C. sine cens. vel. reliq. c.* 6. *X. de Maj. & obed.* Alioquì pluribus modis fit Assecuratio: 1. Propter res per mare transferendas. 2. Ob pecuniam vel res alias terrâ de loco ad locum. 3. Ob liberum transitum per loca infesta. 4. Ob vitam. 5. Uti merces assecurari possunt, ita & lucrum in nundinis. Imò 6 personas tempore belli de loco in locum assecurari, quis non ex quotidiana didicit experientia?

VIII.

Tandem ad meliorem Assecurationis cognitionem plurimùm facit introspectio ipsius assecurandi formulæ, qualis in utraque Latina & Italica linguâ extat apud *Strach. de Assec. p. m.* 67. Sed cùm illa à stylo hodierno inter mercatores usitato nonnihil videatur recedere, placuit aliam inter Negotiatores hodie frequentatissimam in vernacula huc transcribere: Wir Assecureurs hierunter gezeichnet geloben und verobligiren uns zu versichern / und versichern auch hiemit an Euch N. N. Kauffmann in N. nemblich ein jeder von uns die Summa durch ihn hierunter specificiret von dieser Statt N. nach N. auff (si navis vel tota vel pro parte fuerit assecurata) das gantze Schiffs-holtz / vel, das halbe Schiff / vel ein Achte part Schiffs / mit Masten /

Masten/Seegels/Anckers/Towen/Tabels/victualien/ammunitiè, und aller anderen zubehör: Nehmen wir Asseureurs demnach auff uns allen schaden und unglück / sampt allen schon erdacht- und noch erdenckl. actionen und prætensionen / auff was weise gemeltes (gantze / halbe/ achte part) Schiffs und zubehör / solche von den Türcken / es sey wegen brandes oder strandes / oder wegen derer anderer gefahr und ungelegenheit einiger massen möchte überkommen (vel si persona assecurata fuerit) auff ewern Leib und Persone / nehmende auff uns allen schaden und unglück / sampt aller schon erdacht- und noch erdenckliche actionen und prætensionen / auff was weise ihr geassurirter an ewerm Leibe und Person solche von den Türcken und Mohren / und wegen derer gefahr und ungelegenheit einiger massen möchtet überkommen (vel si, quod regulariter, merces assecurentur, repetantur verba priora usque ad primam parenthesin & pergatur) So daß auch der Schiffer unterwegens und allezeit mag escouliren / seegeln / verseegeln / ligen lassen / und laden / nach seinem belieben / und gutbefinden / es sey mit oder ohne wissen des geassurirten / und daß nemlich auff allerhand Waaren und Kauffmannschafften / wie die namen haben und beschaffen seyn mögen / verderbliche oder unverderbliche / freye oder unfreye / keine überall außgesondert / all wer es auch / daß solche vermöge der Ordonnancen allhier müsten gespecificirt werden / E. L. ins geheel oder nur zum theil zugehörig / oder jemand anders / freye oder unfreye Personen / geladen oder noch zu laden / ins schiff / das Gott bewahr / genant N. darauff Schiffer ist N. N. oder jemand anderst / so darauff für M. oder Schiffer mag fahren / frey oder unfrey Person. Gehende jetzt gedachte Waaren und Kauffmanschafften geconsignirt nach laut der cognoscementen / welche / so sie dieser Police nicht gleichlautend e/ oder keine darüber gezeichnet weren / soll solches im verlust- oder schadensfall / den Gott abwende / dieser assеurance in nichts præjudicirn noch hinderlich seyn. Und mit unserem und der Assecurirten consens werden mehrbesagte Güter und Waaren taxiert auff N. Marck Lübisch / es sey gleich / ob solche mehr oder minder kosten oder würdig seyn / also daß der geassurirter in casu von schaden / so Gott verhüte / einige andere rechnung oder beweiß zubringen ungehalten seyn / sonder es alsdann bey diesem Taxt verbleiben soll. Consentiren / daß ihr möget lassen vollkömlich versichern / sondern gehalten zuseyn die zehen pro Centum, oder einige andere rischio zu lauffen / obschon die Ordonancen

von

von Asseurancen anderst lauten. Nehmende wir Asseureurs auff uns allen schaden und unglück / sampt alle schon erdacht- und noch erdenckliche actionen und prætensionen / von weme und auff was weise vorgemelte Güter und Waaren solche einiger massen möchten überkommen / ob schon das unglück sich würde verursachen durch faute oder versäumnuß des Schiffers oder seines Schiffs-volcks. Vns also von allem zu allen freywillig stellende in E. L. plaetse / umb E. L. in allem fall noth- und schadloß zu halten / alles auff gute und böse Zeitung. Welchen Rysick wir tragen und auff uns nehmen / von dem Tag und Stunde an da dieselbe Waaren und Kauffmanschafften geladen und geschifft seyn / umb dieselbe an boort des Schiffes zu führen und darein zu laden / und dieses soll wehren biß zu der zeit da dasselbe Schiff in obgemelten Haven N. sey angelanget / und dieselbige Waaren in guter behaltnuß ans Land geliefert seyn / sonder einigen schaden / und vergönnen hiemit / daß das Schiff so die Reyse thut / soll mögen seegelen / vor- und hinderwerts / zur recht- und lincken seiten / und auff alle manieren fortfahren / oder bleiben anckern in solche Haven / die dem Meister / Capitain oder Pilote desselben Schiffs gut düncken werden. In welcherer versicherung wir Asseureurs zuforderst tragen alle pericul der See / von Fewr / von Winden / von Freunden und Feinden / von Briefen / von Marcque oder Contra-Marcque, von Arresten oder auffhaltungen / von Königen / Printzen / und was es vor Herren seyn mögen. Auch von verenderung der resolution und anderssinnes des Meesters / Schiffers / und generaliter von allen andern periculen und fortune, die da auff einige manier sich solten zutragen / oder die man solte bedencken mögen. Wir stellen uns von allem zu allem in die plaetse der selbst-geassurirten N. N. umb die zu befriedigen und von allem verlust schadelooß zu halten / wie auch im gleichen von allen schaden so geschehen mögen / und daferne es anders als wohl / das Gott verhüte / mit gedachten Waaren außschlagen solte / geloben wir und obligieren uns alsdan zubezahlen / und zu erstatten Euch oder Bringern dieses alle den verlust und schaden / so ihr erlitten habet / derogestalt / daß ihr ewre obengezeichnete Summa bey einem jeden so von uns untergezeichnet / so wol bey dem ersten als letzten / zu fodern befugt seyn solt / wir aber hingegen innerhalb zween nechst folgende Monaten / nach dem uns gebührl. bericht und intimation des erlittenen schadens und verlust gegeben / denselben ersetzen und bessern wollen. Und deßwegen geben wir

und ein jeder von uns macht und sonderbahr befehl an Euch selbst / assurirte oder Ewre Committirten / so wol unsers schadens als profits handhabungs halber / der salvirung dieser Waaren so viel müglich zu beneficiren / geloben hergegen alle zu solcher salvirung geschossene kosten und unkosten in allem fall wider zu bezahlen / unangesehen wir sie davon wider bekommen oder nicht. Hiemit vollkommenen Glauben / Trewen Credit der Rechnung und Personen so die vor / und unkosten gethan haben / zustellende / und bekennen dieser Assecurations præmie wegen eigenhändig von denen Assurirten bezahlt zuseyn / gerechnet gegen N. pro Centum. Alles ohne gefehrde und arge list. Hierinn haltende die Form und Coustume der Antwerpischen / Börse / welcher wir uns submittirn und im gegentheil von dero nit abweichen. Worzu wir dann alle unsere Haab und Güter verpfänden / und bey guter trew und glauben / und gleich an Eydes statt / allen exceptionen / Cavillationen / so gegenwertiger Assecuration zuwiedern / beser massen und gäntzlich renunciren / So geschehen N. N. Et ita quidem plurimis in Emporiis consuetudo obtinet, Hamburgenses verò annectere solent clausulam omni juri, præter statutarium suum, renunciantem: Renuncirende zum Effect allen von Assecurationen zu Antwerpen gemachten ordinantien / wie auch allen andern ordinantien / statuten und Placaten dieser Police zu widerlauffende / und so einige differentien und zwistigkeiten vorfielen / seyn die Parteyen zufrieden sich dreyer unparteyischen Kauffleute der Börse judicio und wolbedüncken zu submittiren / und was dieselbe oder zween von ihnen hierinn vor gut / billich / gerecht erachten werden / soll von den Parteyen in gleichmässigen würden gehalten seyn / als wann es von einem Hochlöbl: Käyserl: Cammergericht zu Speyer gesprochen were / dergestalt daß die Parteyen deßwegen einem oder andern gerichtl: zu belangen nicht befugt seyn sollen / Alles bey guter Trew und Glauben / sonder gefehrde und arge list.

IX.

3. *Ius Stapulæ.* Tertium & ultimum ex Concomitantibus Navis & Navigationis *Jus stapulæ* esse suprà diximus: Hoc jus licèt primâ fronte intuenti juri Gentium maximè repugna-

pugnare videatur, quippe quod uni cuique liberum commerciorum usum liberamque negotiandi potestatem concedit *l. 5. ff. de J. & J.* è contrario nemini dat facultatem prohibendi, quò minus quæque gens cum quavis gente remota & sepositâ commercium exerceat, hoc enim ut permittatur interest societatis humanæ nec cuiquam damno illud cedit *Grot. de J. B. & P. l. 2. c. 2. §. 13.* Unde flumina & viæ publicæ communi omnium usui sunt expositæ *§. 2. & 4. J. de R. D. l. 4. §. & l 5. pr. ff. eod. l. 24. pr. ff. de dan. inf. t. t. ff. de Flum. t. t, ff nequid in flum. t. t. ff. rip. mun.* Veruntamen sicut hodiernis temporibus harum rerum olim omnibus communium usu coarctato dominium in eas sibi acquisivere Reges & Principes, suisque Regalibus annumeravere *2. Feud. c. un. quæ sint Regal.* ita non minus Domini terrarum & Civitates per se ipsas regentes datia & gabellas aliaque similia hodienum imponunt, & imponere possunt, stationesque invehendarum mercium constituunt *Elbert. Leonin Cens. 67. n. 2.* Inde fit ut viarum publicarum, fluminum, & commerciorum libertas non parum constringatur, idque tum per vectigalia & ripatica h. e. portoria quæ solvuntur à ripam transeuntibus, tum per privilegium multis locis de exponendis ibi mercibus quæsitum, aliisq; plenam navigandi mercesque prætervehendi potestatem denegatam, quod vulgò *jus stapulæ* seu *appulsus* Das Recht der Niederlage oder Staffelgerechtigkeit nuncupatur *Zepp. Tr. noviss. de Iur. stap.* Et teste *Salmasio* ab antiquo verbo Gotho-Teutonico Stapeln quod est in cumulum seu acervum erigere derivatur. Estque hoc jus ab Emporiis Hanseaticis in consvetudinem traductum, quorum hoc verbum Stapeln est proprium, quatenus ni-

mirum usitatam hanc modernis temporibus spectare velimus denominationem, nam quod rem ipsam attinet ea apud priscos Græcos crescente mercaturâ jamdudum in usu fuit.

X.

Definitur autem hoc Jus stapularum à *Zep. d. tract. Privilegium seu potestas merces aliunde invectas ab instituto cursu retrahendi, & in suo foro sistendi, singulari beneficio certis Civitatibus competens.* Hoc jus singulare nemo sibi propria potest authoritate constituere, sed certis illud modis fieri debet: veluti speciali Superioris concessione, aut præscriptione immemoriali, aut pactis liberarum Civitatum. Hodie in Imperio nostro Romano Germanico Imperator stapulas instituit, quod jus inter alia ad supremam ipsius potestatem, dignitatem, præeminentiam & *Reservata Cæsarea* Käyserl: Hochheiten und Reservaten pertinere docet *Philipp.* Knipschildt. *de Jur. Civ. Imp. l. 2. c. 4. n. 24. Lymnæus de Jur. publ. Hypp. à Lap. P. 1. c. 16. Perez de Iur. publ. p. m. 315. Lampad. de Rep. Rom Germ. P. 3. c. 14.* Deinde *Ius stapulæ* firmatur præscriptione memoriam hominum excedente, vel longissimâ consvetudine & usu: immemorialis enim præscriptio vim obtinet legitimi tituli, habetque potestatem privilegii & concessionis Principis *c. X. de V. S.* quare non & hoc jus conferat? si modò sit continua non interrupta nec ei per contrariam observantiam vel abusum privilegii sit contraventum *arg. l. 1. & 2. C. de præscr. long. temp.* Possunt insuper etiam liberæ Resp: ad urbium suarum & commerciorum incrementum de mercibus non aliò quàm in suum forum & emporium transportandis

dis paciſci aut legem condere *Zepp. d. tr.* Ex prædictis titulis & quidem ſpecialis conceſſionis vel præſcriptionis immemorialis inſigniores Civitates tam extra quàm intra Imp. Rom. Germ. hoc ſingulare jus ſtapularum ſibi quæſiverunt: Extra imperium Rom. Germ. nihil eſt celebrius ipsâ *ſtapula Londinenſi* Der Engeliſche Stapel zu London/ in Imperio verò hoc nomine præ reliquis celebres ſunt nonnullæ Civitates, veluti: ad Danubium Ratisbona, Ingolſtadium, Patavium: ad Viſurgim, Brema: ad Albim Magdeburgum & Hamburgum: ad Rhenum Colonia Ubiorum & Spira Cæterum habet hoc privilegium ſtapulæ ſuos gradus & aliquando plenius jus, aliquando minùs plenum continet: Quædam enim Civitates eo tantummodò fruuntur, ut merces certo tantum tempore venum exponanrur, quo elapſo exſolutis vectigalibus merces ad alium locum transferre licet Ejuſmodi ſtapulam habet Atrebatum, Artheſia, Middelburgum, & Zelandia. Quædam loca nullam vendendi ſed ſolummodò merces ibi exonerandi & vectigal ſolvendi exigunt neceſſitatem, quales ſunt modò enumeratæ urbes ad Rhenum, de quibus vide *Lehmann. in Chron. Spirenſ. l. 4. c. 22.* & *Wehneri in Obſ. Pract. verb.* Staffelgerechtigkeit/ cum quibus congruunt privilegia Dordrechtenſium in Hollandia de vinis Rhenanis Rhenum vel Moſam transvehendis. Denique quædam urbes liberum alicui relinquunt, non verò tanquam neceſſarium imponunt, utrum quis velit merces ibi deponere, an verò ad venditionem liberam eaſdem ſervare.

XI.

Differt *jus ſtapulæ*: 1. à jure *Geranii* vulgò Krahngerechtigkeit in eo, quod hujus beneficio utilitati veſtigalium

provideatur, & fraudibus mercatorum occurratur: Illud (ſtapulæ ſc.) principaliter commerciorum utilitatem & incrementum reſpiciat, & ad copiam annonæ & mercium faciat. 2. A jure *Nundinarum*, illæ enim multis, imò ferè omnibus civitatibus ſunt communes, jus ſtapulæ verò nullis, niſi quibus id ſpecialiter conceſſum aut ſuprà dictis modis obvenit, competit. *Klock. de Contribut. c.* 1. *Perez. de Iur. publ. p. m.* 315. Coronidis locô hic obſervandum: 1. Privilegium de certis mercibus non prætervehendis ad alias merces minimè eſſe extendendum, quod hoc jus libertatem navigiorum & commerciorum jure gentium fundatam coarctans quodammodo videatur odioſum, ideoque reſtringendum *c.* 15. *de R. I. in* 6. 2. Pro ejuſmodi mercibus vigorè hujus privilegii der Staffelgerechtigkeit certo in loco deponendis juſtum in emendo & vendendo peti & ſolvi debere pretium, neque nimium exigi portorium, rationemque juſtitiæ correctivæ quæ in commerciis & contractibus ſervat æqualitatem in omnibus hic attendendam, vid. *Grot. de I. B. & P. l.* 1. *c.* 1. §. 8. 3. Huic juri ſtapulæ adſtrictis non eſſe integrum ad evitandam hanc expoſitionem novas & illicitas vias aut alias eluſiones quærere, non enim per indirectum eſt concedendum quod directò prohibitum, & ſi prohibitum quid reperitur ex aliquâ ratione, tunc cenſentur etiam prohibita omnia illa, per quæ poteſt ſequi effectus illorum prohibitorum *Beſold. in theſ. pract. voc.* Staffelgerechtigkeit. 4. Denique notatu dignum eſt, jus ſtapulæ Civitati alicui conceſſum non utendo per decennium non amitti, quamvis enim privilegia lapſu decennii regulariter omittantur, uti de jure Nundinarum in *l.* 1. *ff. de Nund.* diſertè diſpoſitum reperitur, non tamen illud in iis obtinet

net privilegiis, quæ alimentorum intuitu concessa sunt, etiamsi si quis iis vel centum annos usus non sit, *arg. l. 22. C. de agric. & cens. Zepp. sæpe d. tract.*

XII.

Hactenus satis superque dictum esse arbitramur, quænam navim & navigationem constituant, & in quibus juribus utraque consistat: Videamus jam etiam ipsa impedimenta & contraria. Sanè cùm navis ad hoc parata sit ut naviget *l. 12. §. 1. ff. de usufr.* nihil magis ei contrariatur quam: 1. *Navigationis impeditio*, quæ fit partim flumen immissis deterius reddendo, contra quod edictum *t. t. ff. de flum.* partim immutando & in alium locum traducendo, contra quod edictum *t. t. ff. Si quid in flum.* partim etiam vim ipsis navigantibus inferendo, contra quod edictum *t. t. ff. ut in flum. publ.*

Contraria.

1. Impeditio Navigationis.

XIII.

Cùm suprà navigationis finem in salvis & in columibus ad locum destinatum transvectis consistere asseruerimus, quid porro navi & navigationi magis adversari poterit quam si 2. Nautæ in tempestate levãdæ navis causâ merces aliasvè res ejicere coguntnr, idque sæpissimè propter navigationis periculũ & incertitudinem fieri testis est quotidiana experientia. Verùm quoniam hac ratione utilissima illa navigatio mox funditus periisset, saluberrima illa *L. Rhodia de Iactu*, à Rhodis ob navigãdi peritiam celebratis constituta, est introducta, observataq; propter summam æquitatem ab omnibus navigantibus usurpari deinceps pro lege maris cœpit *l. pen. ff. de L. Rhod.* Et Rhodias leges navalium commerciorum esse ab insula

2. Iactus in mare.

a) insula Rhodo cognominatas in qua antiquitus mercatorum usus fuit apertè constat ex *cult. dist.* 12. Similes leges Nauticæ etian in oceano Septentrionali in Goth-Landiæ insulæ urbe antiquissima *Uvisbea* (*Waeterrecht* vocant & *Wisbyſch ſchiffrecht.*) communi mercatorum & nautarum consensu conditæ sunt. Unde liber cujus titulus linguâ Saxonicâ Weaterrecht dat die Kooplüde und Schippers gemackt hebben tho Wisby: Quod jus deinde Lubecam translatum, utpote Hanseaticarum primam, cujus statuta præ cæteris olim in pretio habita, in quæ Commentarii exstant Viri Celeberrimi *Davidis Mævii* & *Iohannis Sibrandi*: Hinc plurimæ postea Civitates maritimæ jure Lubecensi usi sunt, de quo vid. *Gothofr. de imp. mar. c.* 8. Sunt & statuta nautica *Svedorum* & *Belgarum* hodiè præprimis usitata. *Hahn. T. de L. Rhod. n. ult. in fin.* Sed revertendum ad L. Rhod. quâ quàm saluberrimè cavetur, ut si levandæ navis gratiâ jactus mercium factus sit omnium contributione resarciatur quod pro omnibus datum est *l.* 1. *ff. de L. Rhod.* & hoc æquissimum est, cùm meritò commune detrimentum fieri debeat eorum, qui propter amissas res aliorum consecuti sunt ut merces suas salvas haberent *l.* 2. *pr. ff. d. t.* Hæc contributio de quâ in modò *alleg.* 1. mentio fit nobis dicitur Haverey testantibus *Stat. Hanseat. de jur. mar art.* 1. 7. & *Hamburg. P.* 2. *t.* 16. *art.* 4. & 7. Fitq; erga eos quorum merces alienarum conservandarum causâ ejectæ sunt *d. l.* 1. & 2. ab omnibus iis, qui per ejectas aliorum res suas salvas servarunt *d. l.* 1. &. 2. cùm quibus conveniunt *Stat. Hamb. P.* 2. *t.* 16. *art.* 2 neque quidquam hìc facit in contrarium *l.* 14. *ff. de P. V.* ibi enim dicitur quidem quod nulla detur actio in factum

ctum, quod intelligendum respectu domini mercium, & si justa causa fuit ejiciendi, tempestas sc: non tamen negatur instituendam esse contributionem, si justa causa fuerit projiciendi, adversus illos, qui res suas salvas retinuerunt, etenim ejusmodi projiciens tenetur Magistro navis ex L. Rhod. ad contributionem *d. l. 2. Hahn h. t. n. 1.* in summa igitur omnes, quorum quid interfuisset servatarũ mercium causâ jacturam fieri, conferre oportere placet interpretationi *L. Rhod. d. l. 2. §. 2. Wes. h. t. n. 2.* Imò & ipse dominus navis pro portione, quod navim salvam habeat, obligatus est, *ibid.* nam & è contrario, si quid ipse navis levandæ causâ objiciat, ut trabem &c. contributio locum habet *l. 5. §. 1. ff. de L. Rhod.*

XIV.

Veniunt in hanc contributionem omnes res vectibiles *arg. l. 2. §. 2. ibi: omnium ff. de L. Rhod.* imò tales etiam merces, qvibus navis non oneratur, uti gemmæ, margaritæ *d. §. 2.* consentiunt *Stat. Hamb. P. 2. t. 16. art. 3.* vestimentorum quoque & annulorum hic fit æstimatio *d. §.* Neque solum hic veniunt res amissæ; sed & deteriores factæ, modò id contingat per ipsum jactum *l. 4. §. 2. ff. de L. Rhod. Stat. Hamb. P. 2. t. 16. artic. 4.* sicut enim ei qui perdiderit subvenitur, ita & ei subvenieri oportet, qui deteriores propter jactum res habere cœpit *l. 4. in fin. ff. d. t.* aliter se res habet, si vel ante, vel post jactum res deterior facta sit. *Stat. Hamb. d. art. 4.* Excipiuntur tamen à contributione ea, quæ consumendi causâ imposita sunt, quo innumero sunt cibaria: nec enim hæc unius, sed omnium gratia imponi videntur, eò magis, quod, si quando ea defecerint, quod quisque haberet

in commune conferret *d. §. 2. in fin.* Excipitur etiam liber homo, cujus nulla æstimatio fieri potest *l. fin ff. qui effud. vel dej.*

XV.

Processus contribuendarum rerum ejectarum nomine instituēdus describitur in sæpe *alleg. l. 2. pr. ff. de L. Rhod.* ita ut amissarū mercium domini, si merces vehendas locaverint, ex locato cum Magistro navis agere debeant, isq; deinde, cùm reliquis, quorum merces salvæ sunt, ex conducto ut detrimentum pro portione communicetur, agere possit. Porrò in hac Contributione æstimantur res amissæ quanti emptæ sunt, non quanti vænire potuerunt, non enim loci; sed detrimenti habetur ratio, neque lucri; sed detrimenti fit præstatio: Res salvæ verò quanti vænire possunt, æstimantur *l. 2. §. 4. ff. d. L. Rhod.* & res ipso jactu deteriores factæ, æstimantur quanti nunc sunt, non quanti ante deteriorationem fuerint. *Stat. Hamb. d. art. 4. in fin.* damnum enim, uti fieri potest minuendum lucrum propagandum, & ita utrisq; consulitur, & iis qui jacturam fecerunt, & iis qui res suas salvas habent *Gothofr. ad d. §.* Et hæc contributio, rerumque æstimatio tum demum locum invenit, cùm servandæ navis causâ jactum est *l. 4. in pr. & §. 1. ff. d. t. & l. 5. eod.* Secus enim est, si ante jactum vel in ipso jactu naufragium fiat, namque & hoc, quod quisq; sibi servare potest, tanquam ex incendio servat. *l. 7. l. 5. l. 4. ff. d. t.* quocirca, etiamsi jactu navis levata, postea tamen tempestate pereat, nihil contribuendum est, nisi merces perditæ extrahantur *d. l. 4. §. 1.* Contributio enim iniri nisi salvis mercibus non potest, quibus perditis, perinde ab obligatione jactus liberan-

berantur vectores, atque debitores interitu speciei *l.* 23. *ff. d. V. O.* Nulla quoque facienda est collatio, si conservatis mercibus deterior facta sit navis, aut si v. g. armamenta, arborem, antennam perdiderit, cùm hic sumptus, instruendæ magis navis, quàm conservandarum mercium causâ fiat *l.* 2. §. 1. *ff. ad L. Rhod. l.* 6. *in fin. ff. eod.*

XVI.

Ultimò hic non est prætereunda nobilis illa huc spectans quæstio: *Utrum res jactæ domini maneant, an verò fiant apprehendentis?* Sanè si inspiciamus summum istum Philosophorum Aristotelem, res non caret omni distinctione, cùm enim ille hanc actionem inter mixtas. h. e. partim ex invito, partim spontaneo provenientes recenseat *Ethic.* 3. *c.* 1. non ignorandum, eam esse minimè voluntariam ratione principii externi cogentis & facientis, ut quis malit amittere bona quàm vitam, & extra periculum constitutus, nemo merces jactaret: Attamen etiam est voluntaria actio ratione principii proximi interni, quo quis vult perire merces, ut vita maneat salva, quod se consecuturum sperat levatâ nave. Quatenus igitur actio hæc habetur pro voluntaria, possunt quadantenus res jactatæ videri pro derelictis habitæ: Sed quia accedit illud principium externum, non potest hactenus censeri res habita pro derelicto, ut possit acquiri inventori. Etenim procul dubio hæc fuit mens projicientis, ut in eventum, quo salvæ manerent, sibi integra rerum persecutio, imò integrum dominium maneret, quamvis sanè rursus, si opinionē projiciētis, eo ipso tempore quo projecit eas in profundū mare, cōsideremus, vix de eo cogitasse videri possit, aut speràsse eas sibi salvas futuras. Et hanc distinctionem

ctionem etiam in Jure noſtro Civili locum habere patet tum ex eo, quod in §. *fin. I. de R. D.* res jactæ dominorum permanere dicantur, nec fieri apprehendentis *l.* 2. §. *fin. ff. de L. Rhod.* ratio redditur in *l.* 8. *ff. eod.* adſtipulantur *Stat. Hamb. P.* 2. *t.* 17. *art.* 4. Unde ſi ejuſmodi res apparuerint, reſtituendæ ſunt domino nec collatio exoneranda *d. l.* 2. §. *pen.* tunc etiam quod in *l.* 43. §. *pen. ff. de furt.* expreſsà diſtinctione caſus ibi propoſitus decidatur, utrum derelinquentis animò projecerit, nec ne, qua diſtinctione hanc multis viſam antimoniam conciliant *Gothofr. ad d. l.* & *Bachov. ad Inſt de R. D.* §. *ult.* ideoque fruſtra laborare videtur *Dn. Ludwel*, hos textus longè petità diſtinctione ab omni contrarietate liberaturus.

XVII.

3. *Naufragium.*

Jactum nonnunquam ſubſequi ſolet 3. *Naufragium*: Quandoque enim, etiamſi navis in tempeſtate jacta mercium unius mercatoris levata ſit, alio in loco nihilominus ſubmergitur *l.* 4. §. 1. *ff. de L. Rhod.* De hoc naufragii caſu variis modis jura diſpoſuêre: Et cum tanta ſit hominum malitia, ut aliquādò ſumma iſta naufragii calamitate, non modò non moveantur, ſed etiam res ex naufragio in mare vel etiam littus delapſas *l.* 1. *in fin. ff. de incend. ruin.* quàm peſſimè rapiant & auferant: Horum iniquiſſimæ avaritiæ modum ponit Prætor in *l.* 1. *pr. ff. d. t.* & *Impp. in l.* 19. *C. de furt.* in ejuſmodi raptorem, harum rerum nomine in quadruplum in anno, poſt annum in ſimplum judicium dans, ad exemplum ipſius rapinæ *pr. J. de vi bon. rapt.* Severius videtur eſſe SCtum illud Claudianis temporibus factum, quo, ſi quis ex naufragio clavos

vel

vel unum ex his abstulerit, omnium rerum nomine tenetur *l.* 3. *§. fin. ff. de incend. ruin.* Neque sanè tum Edicti tum SCti ulla est iniquitas, potius summa æquitas, utilitas evidens, & justissima severitas, siquidem publicè interest nihil ex hujusmodi casu rapi *l.* 1. *pr. ff. d. t.* Et cùm unicuique liceat naufragium suum impunè colligere *l. fin. ff. eod.* meritò, qui res ex naufragio jactas vel furantur vel rapiunt utraque actione vel vi bon. rapt. vel furti pro ratione delicti tenentur *l.* 5. *ff. d. t.* Quæ actiones hæredibus quidem dantur, in hæredes verò eatenus, quatenus ad eos pervenit *l.* 4. *in fin. ff. eod.* Non solum autem hi, sed & illi, quorum fraude & consilio naufragi per vim suppressi sunt, ne navi vel iis periclitantibus opitulentur, tenentur, imò *L. Corn. de sic.* pœna afficiuntur. *l.* 3. *in fin. ff. eod. l.* 3. *§.* 4. *ff. de L. Corn. de sic.* quæ tamen, ut nimis dura, postea in quadruplum mutata est ab Imp. Leon. *Nov.* 64. Illud hic monere non supersedebimus, in quibusdam locis, ut in Ost-Frisia, Holsatia, Sicilia, Anglia, Italia, &c. consuetudines vel statuta esse, ibique hoc inter Regalia referri, *Hahn. ad t. de L. Rhod. n.* 5. *Gail.* 1. *Obs.* 18. quod facto naufragiò, bona, quæ erant in navi, cadant in commissum, & ad dominum loci, cujus est flumen, pertineant: Quæ consuetudo tamen planè est irrationabilis, ideoque non valet *c.* 3. *dist.* 8. malè enim adinventa, malæque consuetudines, neque ex longo tempore, neque longa consuetudine, confirmantur *Nov.* 134. *c.* 1. adde *l.* 39. *ff. de LL.* quid autem rationi magis est contrarium, quàm calamitati addere calamitatē, afflictioni afflictionē? quod fieri nō debet per *text. in l.* 14. *ff. de off. Præsid. l.* 28. *C. de Episc. aud. c.* 4. *§. fin. X. de judic.* nisi forsan afflictio veniret ex culpa afflicti, puta propter ejus delictum *l.* 28. *§.* 3. *ff. de*

3. *ff. de pœn.* Hinc fit, ut ejusmodi mala consuetudo nullo jure scripto admittatur, imò expressè prohibeatur in *Auth. Navigia C. de furt.* & *l.* 1. *C. de navi frag.* ubi dicitur, quod Fiscus nihil sibi vindicare debet in calamitate alterius, nec ex re tam luctuosa compendium sectari. Pertinet huc, quod actio depositi (uti vocant) miserabilis naufragii causa, contra confitentem in simplum detur, inficiatione verò duplicetur *§. 26. J. de Act.* Jure quoque Canonico ipso facto sunt excõmunicati, qui naufragium passos spoliant *c.* 3. *X. de raptor.* Quin & Imp. Rom. Germ. hodie ejusmodi consuetudines, ut omni jure destitutas sublatasq; à Carolo V. in *Cõstit. Crim. art.* 218. rejiciunt *Gail.* 1. *obs.* 18. *n.* 6. meminit, contra hujusmodi consuetudines in Camera ex d. Constitutione Friderici vel *Auth. Navigia C. de furt.* & *d. Const. Crim. art.* 218. mandata sine clausula decreta, & in causa Consulum Civitatis Hamburgensis contra Duces Holsatiæ judicatum fuisse. Cum quibus omnibus optimè consentiunt *Stat. Hamb. P.* 2. *t.* 17. *art.* 4.

XVIII.

Pertinent huc nobiles illæ Quæstiones: 1. *Si merces naufragio perierint, cujus sit periculum?* Dicendum periculum pro diverso respectu & varietate casuum aliquando ad ipsum Magistrum navis, aliquando ad mittentes merces, nonnunquam etiam ad eum, cui mittuntur merces, spectare: Ad Magistrum navis periculum spect at, si vel ejus dolo, vel imperitiâ naufragiũ factum fuerit, tum, vel ideo, quod nemini malitia sua debeat esse lucrosa *l.* 1. *pr. ff. de dol. mal.* foret autem lucrosa, si ex suo delicto non sentiret damnum, & nihilominus mercedem pro vectis merci-

mercibus acciperet: tum etiam, quod imperitia culpæ & quidem latæ annumeretur §. 6. *J. de L Aquil. l.* 132. *ff. de R. J.* quam in Civilibus dolo æquiparari constat ex *l.* 7. *ff. ad L. Corn. de sic. l. pen. ff. de incend.* quamvis tamen tum demum imperitia culposa sit, si quis, tanquam satis validus se rei alicui immiscuerit, cum affectare quisque non debeat, in quo vel intelligit, vel intelligere debet imperitiam suam aliis periculosam futuram *l.* 8. §. 1. *ff. ad L. Aquil.* facit igitur imperitia in artifice tantum delictum, cùm alias omnium habere memoriam & in nullo penitus errare divinitatis magis, quã mortalitatis sit *l.* 2. §. 14. *C. de Vet. jur. enul.* Hac de re exstat judicium nauticum apud *Tholos. syntagm. jur. l.* 29. *c.* 10. *n. ult.* ut, si Magister navis imperitia in agenda navi erret, & ea ratione deterior fiat, mercatoribus inde damno affectis teneatur damnum resarcire, si solvendo sit: si autem non sit, capite plecti debeat, si priùs constiterit, eum non esse solvendo: E contrario, si Magister navis debitam adhibuit diligentiam, neque naviculariæ imperitus fuit, periculum redundat vel ad mittentem, vel ad eum, cui mittuntur merces: Ad illum pertinet, si adhuc dominus mercium fuit, quippè, quod casus fortuiti, cujusmodi est naufragium citra dolum aut culpam Magistri contingens, spectant ad ipsos rerùm dominos *l.* 6. *C. de pign. act.* nisi tertii cujusdam culpa naufragii casus intervenerit arg. §. 2. I. *quib. mod. re contra.* tenetur etiam, si suô periculo auff seine gefahr und Reschio miserit *per jura vulgata:* quod hodiè in magnis Emporiis valde frequentatur, ut, quis simul sit venditor & Assecurator: Videtur etiam teneri, si vel sine mandato, vel contra mandatum h. e. non eo modo, tempore, perque ea loca, apud eas personas, terrâ

aut

aut mari, quomodo alter mitti voluit, miserit, tunc enim fines mandati excessit §. 8. *J. de Mand.* Ad hūc verò, cum scilicet, cui merces mittuntur, periculum spectat, si emptor fuerit: periculum enim rei venditæ statim ad emptorem pertinet, tametsi adhuc ea res emptori tradita non sit §. 3. *J. de Empt.* nisi custodiam usque ad traditionem venditor susceperit *d.* §. 3. neque enim his ullo modo obstat, quod in *h.* §. 3. *circ fin.* venditor, qui nondum rem emptori tradidit, adhuc ipse dicatur esse dominus, ad quod cum *Bachov. Comm. ad Inst. t. de empt. & vend. d.* §. 3. respondemus, cum emptor perfecta emptione statim auferre & avocare rem possit, ideoque, si interim perierit, eam quasi moram emptori nocere debere, & *reg. illam l. 6. C. de pign. act.* quod domino res pereat, ad eos pertinere, à quibus res per remedia juris avocari non possit: tum etiam dominium opponi his, qui nudam custodiam, aut usum rei habent, quod secus est in emptore, cui res perit, ut creditori, & venditor, non tanquam dominus; sed tanquam debitor interitu rei liberatur, quomodo ita, si res promissa pereat, debitor liberatur *l. 23. & passim ff. d. V. O.* Deinde etiam merces recipiens obligatur ad sustinendum periculum, si expresse sibi eas mitti mandaverit, cùm enim sit mandatum utriusque gratiâ contractum, præter cætera est obligatorium §. 2. *J. de Mand. l. 2. pr. & §. 4. ff. eod.* & nititur hoc ipsum æquitate quadam naturali, quoniam volenti non fit injuria. Hodiè Praxis inter mercatores in celebribus Emporiis degentes obtinet, ut hujusmodi periculum per compactata qs: inter se dividant, & hoc nomine majus sibi dari postulet pretium daß ſie den ſchaden und verluſt halb ſtehen.

XIX

XIX.

Subsequitur II. Quæstio: *Si navis alteri navi noceat, quænam & cujus nomine competat actio?* Juri Naturali non esse inconveniens, ut qui damnum dedit, damnum resarciat, ipsa dictitat ratio, & hoc jus quoque Civile approbare videtur, quando mancipium aut animal, quod damnum aut pauperiem fecit, noxæ dedi expresse præcipit *l. 1. ff. & §. 1. I. de noxal. act. l. 1. pr. ff. & pr. I. si quadrup. paup. fec.* nam dominus qui in culpa non est, naturâ ad nihil tenetur *Grot. de I. B. & P. l. 2. c. 16. §. 21.* Ita etiam is, cujus navis sine ipsius culpâ navi alterius damnũ dedit extra omnem videtur esse culpam *Grot. d. l.* Veruntamen cùm persæpe fiat, ut vel culpâ nautarum, vel vi ventorum, aut aliis modis una navis alteri officiat, jura nostra Civilia de his diversimodè disposuêre: Quod si enim navis tua impacta in meam scapham damnum mihi dedit, illudque ne accideret in nautarum potestate fuit, L. Aquil. cum nautis agendum, quia parvi refert, navim immittendo, aut servaculũ ad navim ducendo, an tua manu damnũ dederis, omnibus enim his modis per te dãno afficior *l. 29. §. 2. ff. ad L. Aquil.* Secus est, si fune rupto, aut cum à nullo regeretur navis incurrisset *d. §. 2.* ibique *Gothofred. l. c. Anton. Fab. conject. 17. Cujac. 25. Obs. 9.* Item, cum vi ventorum navis impulsa esset in funes anchorarum alterius, & nautæ funes præcidissent, si nullo alio modo nisi præcisis funibus explicare se potuit, nulla actio danda est, quod & circa retia piscatorum in quæ navis piscatorum incìderat existimaverunt Labeo & Proculus; Planè si culpâ nautarum id factum esset L. Aquil. agendum *d. l. 29. §. 3.* Porrò si navis alteram contra se venientem obruisset, aut in gubernatorem aut in ducto-

rem actio competit damni injuriæ, si autem tanta vis navi facta sit, quæ temperari non potuit, nulla danda est actio, sin autem culpâ nautarum id factum sit, Aquiliæ sufficit. *d. l.* 39 §. 4. Denique si funem quis quo religata navis erat, præciderat, de nave quæ periit in factum agendum *ead. l.* §. 5. Modernâ consuetudine & multorum populorum imprimis Belgarum legibus, damnum tale dividi solet ob culpæ probandæ difficultatem *Grot. de I. B. & P. l.* 2. *c.* 16. §. 21. à quibus non videntur recedere *Stat. Hamb. P.* 2. *t.* 17. *art.* 6. 7. & 8.

XX.

4. Depræda tio & Captio Piratarum.

Nihil peregrinantibus ipsâ securitate ab incursu hostium esse exoptabilius vel omnibus, qui iter quodammodò fecerunt, constare arbitramur: Hostes autem propriè habentur, quos offendere & perdere omnino licet *l.* 24. *ff. de Capt. & postl.* Quorum alii deterioris alii melioris conditionis; deterioris conditionis sunt, quibus jura belli non conveniunt, quales sunt Perduelles & Prædones, illos hac vice missos facientes, definimus prædones, qui absque authoritate publica hostiliter grassantur, veluti in terrâ latrones, in mari piratæ, qui sibi invicem opponuntur in *l.* 19. §. 1. *ff. de capt. & postlim.* neque enim minus in mari, quàm in villa per latrunculos inquietari vel infestari nos posse testatur *Ulp. in l.* 3. §. 2. *ff. de incend.* Relictis latronibus à proposita materia alienis, prævertendum, noshic agere de piraticâ illà illicita, quæ pravitas in *Auth. Navigia C. de furt.* appellatur, non de veteri illa & quondam permissa, de qua *Class.* 1. *b.* 7. diximus, acturos. IV. igitur *Deprædatio & Captio Piratarum* non minùs creat obstaculi ipsis navigantibus, atque

atq; despoliatio latronum terrâ iter facientibus, qui cùm reapse inter se conveniant, non dubium, quin eadem pœnâ, quâ raptores, sint afficiendi *t. t. ff. J. & C. de vi bon. rapt. t. t. ff. de incend. Constit. Crim. art.* 126. Obiter hic monendum, secundùm hodierna tempora duo esse genera piratarum: Unum eatenus impune, quatenus habet consensum Magistratus superioris vulgò die Caapers: Alterum simpliciter pœnæ obnoxium vulgò die Seeraubers/ Galiot. Huc respicit *art.* 1. *P.* 2. *t.* 19. *Stat. Hamb.* Deinde cum *Grot. de J. B. & P. l.* 3. *c.* 1. §. 4. asserere non abnuimus, navem piratis plenam tormentis peti posse, etiamsi in eadem navi sint pauci infantes, mulieres, aut alioqui innocentes, quibus inde creetur periculum, quippe quod ad jus agendi nostrum multa consequi indirectè & extra agentis propositum possumus, ad quæ per se jus non esset, sic ut nostrum consequamur, si tantundem accipi non potest, plus accipere nobis jus est, sub obligatione tamen restituendi pretium ejus quod redundat. Cùm etiam, quod in §. 17. *J. de R. D. & passim* dicitur, capta ab hostibus statim capentium fieri, cum conditione aliqua continuandæ sc: eousque possessionis debeat intelligi, huic consequens esse videtur, ut in mari naves censeantur tum demum captæ, cum in navalia aut portus, aut ad eum locum, ubi tota classis se tenet, perductæ sunt, nam tunc desperari incipit recuperatio: sed recentiori jure Gentium inter Europæos populos introductum, ut ejusmodi naves captæ censeantur, ubi per horas 24. in potestate hostium fuerunt, testatur *Grot. de I. B. & P. l.* 3. *c.* 6. §. 3. & tum eas postliminio non redire multis in locis cõstitutum esse affirmat *idem l.* 3. *c.* 9. §. 15. Neque illud in materia de Piratis omittendum, eorum res unicuique

occupare & deprædari licere, uti notant *Bald.* & *Salicet. in Auth. Navig. C. de furt.* nam hostibus piratæ non solùm comparantur, sed & revera sunt, ipsoque jure sunt diffidati *Strach. tr. de Navib. P. 2. n. 16.* Et navem, quæ hostium vel piratarum timore portui alicui se applicuit vectigal seu portorium non debere, statuunt Dd. ad *l. fin. §. 8. ff. de Publican.* vid. *Strach. d. l. n. 26.*

XXI.

5. Repræssaliæ.

Quemadmodum deprædatione piratarum navigantes sæpissimè ad extremam rediguntur paupertatem: Ita V. denique per *Repræssalias*, Oppignorationes & Arresta navibus & rebus imposita, quibus ab instituto cursu retardantur, non minimo damno afficiuntur. Sunt autem *Repræssaliæ nihil aliud, quàm quædam pignoratio, qua inter diversos Principes vel Populos ob Justitiam denegatam res authoritate publicâ capiendi privatis jus conceditur c. un. de injur. in 6.* Hæ sunt quæ alio nomine *Clarigationes. Perez. de Iur. Publ. p. m. 259. Gail. de Pign. Obs. 2. n. ult.* apud Saxones & Anglos *Withernamium*, apud Gallos *Literæ Marcæ Grot. de I. B. & P. l. 3. c. 2. §. 4.* appellari solent. Dantur verò, ut in definitione dictum, *ob justitiam denegatam*, quæ talis habetur non solùm, si in sontem vel debitorem intra tempus idoneum judicium obtineri nequeat, verùm etiam si in re minimè dubia planè contra jus judicatum sit, cum authoritas judicantis non idem in exteros quod in subditos valeat: Subesse ergo debet justa causa eaque gravis, nam ob levem aliquam injuriam aut direptionem non est adhibendum remedium extraordinarium. Unde inter incolas ejusdem regni, qui Judicem habent ordinariũ, coram quo de data inju-

injuria conqueri possunt, non permittuntur repræsaliæ, sed adversus exteros *Perez. de Iur. publ. p. m.* 259. Usum repræsaliarum non à novitià consuetudine, sed à vetustissimis Romanorum Legibus radicem sumpsisse existimat *Zas. ad l.* 2. §. 2. *ff. de O. I.* Et dicta hæc procedunt ex præmissà illà hypothesi, si nimirum Repræsaliæ *Iure Divino, Naturali, Gentium & Civili* valeant: Quorum neutrum simpliciter affirmare per ea, quæ modò subjungemus, non abnuimus.

XXII.

Jure Divino quomodo Repræsaliæ tanquam injustæ quædam oppignorationes suum possint obtinere robur non reperimus: Certum quidem est contra illam gentem, quæ nobis negligit facere justitiam, bella geri posse, S. Codice id permittente & testante *Augustin. in lib. quæst.* an autem inde sequatur, subditos illius Domini, qui justitiam facere neglexit, capi, eorumque bona auferri posse, nemo qui sanæ mentis nec sibi nec nobis unquã persuadebit, cùm non minùs, atque hoc, absurdum videatur, si quis propter delictum ab uno commissum, omnes ejus cognatos vel conterraneos pœnæ & supplicio subjicere vellet. Sanè Deus Autor Justitiæ imò ipsa Justitia nunquam insontem puniri voluit, sed anima, quæ peccaverit, ipsa morietur *Ezech.* 18. *vers.* 4. Et licet aliquando propter enormia peccata Principis omnes subditi extremæ calamitati fuerint expositi, neque tamen hos, qui juxta vulgatum, *qualis Rex, talis grex*, ab omni peccato immunes fuisse ex æquissimo Dei Judicio firmiter concludendum: Et notabile, quod ipsemet Jehova *Exod.* 20. *v.* 5. quidem minatur *se visitaturum iniquitatem Patrum*

1. *Iure Divino.*

 in fili-

in filios in tertiam & quartam generationem, sed subjiciunt, *in illos qui oderint me* ex quibus satis constat, *liberos Deo servientes parentum infidelium peccatis non fieri obnoxios.* Hinc non parum mirari cœpimus, ab iis, qui Repræsalias Jure divino licitas asserunt pro testimonio quasi adduci textum in *cauſ.* 23. *q.* 2. *c.* 2. ex quo nescimus quomodo elicere velint repræsalias inter justa ibi recensita bella esse numerandas, mera enim hæc est conjectura, & quidem divinatoria, loquiturque hic textus non de bellis minùs solennibus, cujusmodi sunt Repræsaliæ, sed publicis & solennibus, uti satis ex textu penitius introspecto patebit: Facit contra Canonistas ut plurimum, quod ipse *Gregorius X.* Repræsalias tanquam graves legibus, & æquitati naturali contrarias, ideoque civili Constitutione prohibitas, in personis Ecclesiasticis timendas præceperit. *c. un. de injur. in 6.*

XXIII.

2. *Jure Naturali.* Mero Naturæ jure ex facto alieno nemo tenetur, nisi qui bonorum successor est, ut enim cum oneribus bona transierint, simul cum dominiis rerum introductum est *l.* 16. *ff. de R. I.* ita tamen ut hæres ex dolo defuncti in delictis commisso tantùm teneatur in id quod ad eum pervenit *l.* 9. *§. ult. in fin. ff. de tribut. act.* excepto hærede furis, qui condictione furtivâ conventus solidum præstare tenetur *l.* 9. *ff. de Cond. furt.* E contrario dolus qui defuncto ex contractu imputari potest, hæredem in solidum obligat *l.* 157. *in fin. ff. de R. I.* si modò ad eum aliquid pervenerit, nam si nihil nullo modo obligatur per textum expressum in *§.* 1. *I. de perpet. & temp. act.* quidquid etiam in contrarium probare annituntur Dd. ex

l. 7.

l. 7. §. 1. *ff. depos. l.* 152. *& d. l.* 157. *ff. de R. I.* ibique *Bronchorst. Comm. ad l.* 45. *l.* 12. *l.* 49. *ff. de V. O. l. ult. ff. de fidej. & nom. tut.* qui textus pro hac sententia ne minimum quidē faciunt, quâ etiam ratione *Bachov. Comm. ad d.* §. 1. hanc cum *alleg. textt.* conciliare frustra allaboret. Quando ergo dicitur, qui hæres fit tam activum quàm passivū fieri, quod ad contractus de eo casu, quo aliquid ex dolo ad eum pervenit exaudiendum. Ex hisce juris Naturæ principiis satis superq; patere arbitramur, repræsalias, quæ non nisi propter factum tertii exercentur, ipsi Juri naturali unumquemque sui delicti debere luere pœnam præcipienti, è diametro esse contrarias.

XXIV.

Ex his sponte sequitur, cùm Jus Gentium illud sit, quod naturalis ratio inter homines constituit §. 1. *I. de I. N. G. & C.* & quo gentes humanæ utuntur *l.* 1. §. *fin. ff. de I & I.* in Repræsaliis autē nihil sibi loci invenire naturalē ratione modò demonstraverimus, illas ab hoc jure nō minùs atq; à suprà recensitis esse alienissimas: Neq; ullo modo contrariatur quod Vir Summus *Grot. de I. B. & P. l.* 3. *c.* 2 §. 2. hoc jure gentium voluntario induci potuisse & inductum apparere dicat, ut pro eo, quod debet præstare civilis aliqua societas aut ejus caput, sive per se primò, sive quod alieno debito jus non reddendo se quoque obstrinxerit, pro eo teneatur & obligentur bona omnia, corporalia & incorporalia eorum, qui tali societati aut capiti subsunt, siquidem illo jure gentium non verum quod in naturali consistit ratione; sed potius consuetudines & mores intelligere videtur, quomodo etiam Repræsalias non quidem naturâ introductas, sed moribus passim receptas ipsemet fatetur *d. l. & c.* §. 5. *3. Iure Gentium.*

XXV.

XXV.

4. Iure Civili. Hisce motus rationibus Imp. *Zeno* æquitati naturali contrarium dixit, ut pro alienis debitis alii molestentur in *l. un. C. ut null. ex vi can.* Hinc tituli in jure nostro Civili *C. ne uxor pro marito, vel maritus pro uxore C.* & imprimis *Auth. habitâ ne filius pro patre.* Nec quod Universitas debet singuli debent, ut disertè loquitur *Ulp. in l. 7. §. 1. ff. quod cujus univers.* nimirum, si Universitas bona habeat, alioqui enim tenentur non singuli, sed quà pars sunt universorum *Grot. de I. B. & P. l. 3. c. 2. §. 1.* Hinc etiam speciatim Jure Romano constitutum, ut nullus ex vicaneis pro alienis vicaneorum debitis teneatur *d. l. un.* Et in *Nov. 52. c. 1* junctâ *Nov. 134. c. 7.* vetantur pignorationes pro aliis addita causâ, quod rationem non habeat, alium quidem esse debitorem, alium verò exigi, ubi & hujusmodi exactiones odiosæ vocantur. Hæc nos movent ut cum *Gail. de Pignorat. Obs. 2. n. 2.* statuamus, Repræsalias regulariter non valere, neque habere locum, nisi in specialibus casibus nuncupatim à regulâ prohibità exceptis, nemo enim alterius odiô prægavari debet, quippe quod omnia arresta ipso jure nulla sunt *l. un. C. de proh. sequestr.* & *Nov. 52.* qui igitur allegat Repræsalias esse licitas, casum exceptum probare debet, alias statur regulæ prohibitivæ, quia, qui regulam pro se habet, jus firmum habere dicitur, donec exceptio probetur *l. 5. ff. de probat.*

XXVI.

5. Iure Commune & Imperij. Accedit his deniq; *Jus Commune* & *Imperii*, quo Represaliæ & arresta ut cõmerciorum & navigationis usum deteriorem reddentia penitus tolluntur. *Instrum. Pac. Cæs.*

Cæs. Svec. art. 9. §. 1. & Cæs. Gall. §. 67. Osnab. & Monast. de Anno 1648. Et quicquid præterea sit de jure communi moribusque hodiernis, Impp. tamen non consueviſſe concedere repræſſalias ob denegatam Juſtitiam, vel aliam etiam ob cauſam, etſi hoc ſæpe petitum fuerit, ſe meminiſſe ait *Gail. de Pignorat. Obſ. 2. n. 3.* idque eo fine, quoniam in concedendis repræſſaliis pugna quodammodò offertur, unde bellũ ſequitur, & licèt illud juſtum eſſe multi velint *cauſ. 23. q. 2. c. 2.* quod ſuprà ſatis refutavimus, quantumvis tamen juſtum fuerit, infinita ſecum trahit incommoda, & latrociniis atque publicis ſcandalis viam aperit, quibus ſummus Princeps anſam præbere non debet *l. 3. pr. ff. de off. Præf. Vig.* Sed quid multa? Surdis hìc narrare fabulam videmur, prava enim illa Repræſſaliarum conſuetudo in tantum erupit, ut, cum principiis nemo obſtiterit, ipſa, quam dudum egit, radix, difficillimè evellenda jam fuerit, ita ut cum *Perez. de Jur. publ. p. m.* 260. meritò concludamus, bonis Legibus malos mores hodienum hac in cauſa prævalere: Intereſt enim rebus cunctis quidam velut orbis, ut quemadmodum temporis vices, ita morum vertantur, retineanturque ex iis pejores. Hic ergò *ſit modus in rebus ſit certus denique*

FINIS.

COROLLARIA.

I. *Diſputare de Principali judicio non oportet, ſacrilegii enim inſtar eſt dubitare an is dignus ſit, quem ſibi elegerit Princeps.*

2. *Usuræ etiam Jure divino licitæ sunt.*

3. *Palinodia cumulativè concurrit cum actione injuriarum Civili & Criminali.*

4. *Contra Electores Crimen Læsæ Majestatis committitur, si modò committens sit subditus.*

5. *Feuda recens empta quamvis nobilia, plebejos non nobilitant, nisi, ut alibi, id consuetudo habeat, res enim hominibus accedunt non contrà.*

6. *Sub Iurisdictione in specie sic dicta etiam continetur imperium merum.*

7. *Oppidò falluntur, qui ex §. 9.* Feud. de Pac. ten. *colligunt* Frideric. I. Imp. *furto primum dictitasse pœnam capitalem.*

CARMEN JAMBICUM.

QUisquis minacis horridos fluctus maris,
Sæviqúe Neptuni Dei pericula,
Post longa defessus spacia atq; tempora
Tandem supergressus; tenet portum suum,
Quò plurimis votis diu tetenderat:
Is immoderato ferè gaudio ebrius,
Inconditoque dictionis murmure
Expectorat, qui ebullit è præcordiis,
Æstum, intimis. Litat supremo Numini
Purissimas fervente mente gratias.
Delubra, & aras cœlitum, & patrios lares,
Supplex adorans; vota solvit debita.
Expectat inde gratulationibus,
Sicut sociorum, sic propinquorum, excipi.
Laudabilem morem sequor, dulcissime
Amice, juxtà amoris abundantiam,
Et cordis æstus magnitudinem mei.
Thalia nostra, quamlibet rudi sono,
Hunc evaporat, quem vides, versum debilem:
Sed quem ex profundo pectoris sulco trahit.
Hæc post honori lauream texet tuo
Comptam magis; quandò triumphum, debitum
Ob maximas victorias, industriâ
Partasque, rostratas coronas nauticas,
Amoris ergò gratulabitur Tui.
Jactatus ingenti procellarum impetu
In hoc Themidis divæ salo vastissimo;
Tot fervidis pulsatus undæ assultibus
In vorticoso navigantibus freto;
Victis nuper legum sacrarum scopulis,
Non obviis sed omnibus promiscuò,

In

In parvulis cymbis supervehentibus:
Voto potitus inclyto portùm vides.
Immurmurans saltem parùm superstitis
Horum, fragoris, fluctuum, pacem monet.
Salve supremum patriæ gentis Decus,
Crescens Honorque, Gloria Academiæ.
Te viva virtus duxit illæso gradu
Ad usque metam; non favor Quiritium,
Vado insolentis appulit cognominis.
Nec autor audendi fuit largitio,
Nunquam in quietas atque fluctuum rudes
Terras vehens: sed nauseam creans sui
In portubus. Nec arrogans ambitio,
Littus medio stultè putans in æquore;
Tentare metam fecit audenti pede.
Illam dehiscens pontus in præceps rapit,
Hauritque & alto redditam revomit mare.
Donec maturâ cautior prudentiâ,
Ubi aura fortior, plenos tetenderit
Sinus, parem demùm sciat ventis ratem.
Quanto prudentior magis putandus es,
Vires librare lingulâ non impari
Edoctus, atque nil lacessens amplius,
Quam quod Tuæ Virtutis amplitudinem
Infra jacet. Securus hinc naufragii,
Incolumis, auctus gloriâ, laude inclytus,
Longè supra commune consvetudinis
Jus, expetito littori imprimis pedem.

Sic sentiens apposuit, quem
nosti tuum.

PHIL: WILH: WEIDNERUS
Batavus.

ue facile numerosior prouentus ingeminetur.
de ipsa *pecunia*, aliquid subiiciamus. Est hæc
pretium, sicut ante ostendimus. Sed vsu tamen
nterdum merces fiat; tum etiam certam ob for-
iem, pretio æstimando aliquid adiiciat aut de-
Victoriatis: Qui *nunc victoriatu appellatur, lege* lib.33.c.3.
antea enim hic nummus ex Illyrico aduectus, mercis
que hinc est collybus, proprie sic dictus: ex per-
iæ. *Pollux*: ἀργυεῖα ἀλλαγὴ, ὃ καλούμενον κόλλυβος. 3, 9.
i sciebant, *quid asper vtile nummus haberet.* Quæ *Persius Satyr.* 3.
, caute accipiendum illud Poëtæ:
nummorum genus est, ibi collybus haud est.
n permutantur tantum nummi disparis metalli,
etiam vnius formæ, atque adeo vnius generis, vt
n asperis. Ab hac permutatione, licet sine quo-
retio, sæpe etiam sine fraude non fiat, diuersa est
e potius numulariorum negotiatio, quam in fœ-
; exercent. Illa enim ex tempore, in loco, inter
ur: hæc in mutuanda, & traiicienda pecunia po-
r. Quamquam vox *cambii*, qua hodie vtuntur,
nem significet. Totus autem ille contractus iis-
nibus regitur & defenditur, quibus pacta, quæ ad
cedere videntur apud *Grotium*. *Asconius in Diuina-* I. B. 2, 12, 21.;
damnari solitos, ait, *qui conuicti erant pecuniæ grauio-* c. 22.
ræ, quàm pro consuetudine. Legibus quoque repres-
i fraudes, *miras per artes rursum oriri*, *Tacitus* queri- 6 A 16.
a omnis ævi demonstrat. Anno superioris sæculi
o Albertus Archidux, rebus Hispanis in Belgio
positus, maxima rei pecuniariæ difficultate preme-
ssa. cum enim à mercatoribus magnam vim num-
t, in Hispania cum lucro illis reddendam, syngra-
pecuniæ in Hispaniam missas rex conspicatus, & *Harai Annal. tom. 3. p. 522.*
atorum cupiditate commotus (pro singulis nam-
entenis, septuaginta lucri nomine pacti erant) eas
intolerabilem vsuram decreto notauit. Sed cum
rum bellum geri non posset, ad nouum pactum
uit in posterum: vt singuli ducati in Belgio ad 53
arentur. Ita lucrum de centum erat 47.

Quan-